Mako
Mako ka yama hanimetemone amake, Sesowi tamine kaminari.

Yowao mera iibofarisa na tohehimatamonaka.

1 Hiyara amosa yana kanake haro, Sesowi
Kirisito kaminaro.
2 Yama hani e te amake ahi, Teoso ati kakamina
Isaiya ka yama hani ya:

"Owati kaminebona tinokosi ya tai tohehi-
bonaka, oyose kari. Tika hawibone namose-
bonaka.
3 E ka owa ati yana nebonaka yama honara ya,
ati e nari ahi: 'Teoso hawinebona te namosahi.
Hawi te yai tonihahi, Teoso hawinebonaha'",

Isaiya ka yama hani ati ke.

4 Yowao Batisita kake mera iibofarisemata-
monaka, yama honara ya. Me narabi nima
nematamonaka. "Te ehene hiyara te ehene te
nofamarahaba teke. Te batisa, nabone teke,
Teoso ati somawamabona karo".
5 Me nafi yoro tokanemetemoneke, Soteya ka
mati, Yowao ni ya. Serosarei ka me nafi toha,
nemetemoneke. Mera iibofarisematamonaka
Sotao ka faha ya, me ihi hiyara me ihi me kamina
mati.

6 Kamero kone hiri ni makari tohaha weweye
tohehimatamonaka. Bani ataro wata, na tohehi-
matamonaka tosi ya. Habise mera kaba, abiya
me fehe fawa, na tohehimatamonaka.
7 Mera hiyarematamonaka. "Owa onowati ya
kamakibonaka, kiti mati tohahari. Okita okere,
ha owa. Hahi narifi owato okara, owehene
amosara owa. Teme borone katisi owato okara
ha owa, owehene amosara owa
8 Tera obofarisi onofa ama oke, faha ya hine
ya. Hahi tera batisa neba amaka Teoso Kanamori
ya", ati nematamonaka.

Yowao Sesowi ibofarisematamonaka.

9 Yama wehe one ya Sesowi yana tonehimata-
monaka, Nasare ya, Karireya ya. Tokomake-
himatamonaka Yowao ni ya. Kobo ne Yowao
hibofarisematamonaka, Sotao ka faha ya.
10 Sesowi wamisame neme awehimatamonaka.
Neme hine ebe kanaha ya Teoso Kanamori awe-
himatamonaka, kakehari he ni ya, okoko nima
nari, Teoso kanamorinoho.
11 Teoso ati saihimatamonaka neme ka ya.
"Okatao ama tike. Tiwa onofa oke. Tiwehene
amosi nofa ama tike owa ni ya", Teoso ati
nematamonaka.

Yama hiyara Sesowi hiri nebona Satanaisi ati nematamonaka.

12 Teoso Kanamori hekematamonaka yama
honara ya.
13 Amo ni 40 ne ya Satanaisi ati yayana tohe-
himatamonaka, Sesowi yosehari, Sesowi yama
hiyara hiri nebona ati nari. Sesowi bani me

ya tataba tohehimatamonaka, Teoso nanarifa me hekatomari.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka, Karireya ya.

14 Yama wehe one ya Yowao me ibehemetemoneke kateya tori ya. Yowao foye ya Sesowi tokomematamonaka Karireya ya, hiyara amosa kaminebonaha.
15 "Afa Teoso ka yama tohake waha. Teoso ka towisawa kobo nima ka. Te ehene hiyara fawa nahi. Hiyara amosa te nofahi", ati nematamonaka.
16 Yama wehe one ya Sesowi yaka nematamonaka Karireya ka faha webote witi ya. Yaka ne mera awehimatamonaka, Simao nisori ya famahari, Atere. Tahafa me were nifehemetemoneke faha ya, faha kiki me toha mati.
17 Mera aate nematamonaka. "Owa ni ya te kasawihi. Owati ihi e ka one me te ki naba teke waha".
18 Me ka tahafa me kakosehemetemoneke hibati ya. Faya Sesowi ya me tabehemetemoneke waha.
19 Totokoma kawahe Tiako mera awehimatamonaka, Sebeteo biti, nisori ya famahari, Yowao. Me nahoriemetemoneke, tahafa me sako namaha mati kanawa ehebote tori ya.
20 Sesowi mera ha ne he ya me totabamehemetemoneke. Sebeteo me hekanakose foyehimatamonaka kanawa tori ya he nanarifa me ya tabahari.

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, inamati hinarabikari.

21 Me tokomemetemoneke Sesowi ya me tabaha mati, tabora Kafanao ya. Sabato ya Sesowi tokiyomehimatamonaka sinakoka toro ya, mera kanawanehibonaha.
22 Mera kanawane ati me himite 'Hika', me ati nemetemoneke, Mowisei ati kakamina me ati nima Sesowi ati re karo. Mowisei ati kakamina me one ati me kamina Sesowi ta fare ati kamine-matamonaka.
23 Sesowi mera kanawane me ka owa kiya kanehimatamonaka kasiro ya, rabikari.
24 "Sesowi Nasare ka tihaha himataba otara ahi tine tiri? Otara tinahabihaba tiwa awine ti? Tiwa owato oke. Teoso tiwa yosehino ama tike, me tikasomahabone tiwa. Efemata ama tike, Teoso hikaminehimata hibati ya", me ka owa ati nematamonaka.
25 "Tiwati watarima nahi. Sa tisaho", Sesowi hora ni ati nematamonaka.
26 Inamati hose hine sa hisehimatamonaka. Inamati kiya kanehimatamonaka kasiro ya.
27 Me ka owa Sesowi hikasomehi kitame me awaha Sesowi me kahiyarehemetemoneke yama watohari, inamati toyosemahari. "Himata amari?" me ati nemetemoneke. "Hiyara yati amake. Yama watote amaka kasiro ya. Te aware awa inamati toyosemahari?" me ati neme-temoneke,
28 Sesowi tamine me kamina nawahareha mati Karireya ka tabora ya, fara Karireya ka tabora nafi nima.

Simao fati mati Sesowi nakitamehimatamon-aka.

29 Sesowi kiyomamehimatamonaka sinakoka
ya. Tiako ya Yowao me famaha me ya tabe me
tokomemetemoneke Simao ya Atere me famaha
me tabori ya.
30 Simao fati mati yama kome awaha tamine
me kaminemetemoneke Sesowi ni ya, foreharo
kama ya.
31 Sesowi tokomakehimatamonaka he ni ya.
Mani wara hina hinawaremisaha hinaka yama
kome fawa nemetemoneke. Kitama mera nar-
ifemetemoneke.

*Sesowi me tamaha mera nakitamehimatamon-
aka.*

32 Bahi toke ya me me kakiemetemoneke
Sesowi ni ya, me tamaha mati, yama kome me
awaha mati. Me rabika me toha nemetemoneke.
33 Sitati ka me nafi yoro tokanemetemoneke
nokobi beheri ya.
34 Me tamaha mera Sesowi kasomematamon-
aka, yama kome nafi me awaha mati. Me rabika
mera kasoma nematamonaka. Inamati me ati
wataremetemoneke, Sesowi ati ehene, Sesowi
me watoha mati.

*Sesowi hiyara amosa kaminematamonaka
Karireya ya.*

35 Yama warisi ya Sesowi kise ohari tokehi-
matamonaka, Teoso ha nebonaha yama honara
ya.
36 Simao Sesowi me siba nemetemoneke.
37 Me hiwasimatamonaka. "Sesowi me tamaha
tiwa me siba nara tike", me ati nemetemoneke.
38 "Hima e tokahaba eke tabora ayata ka ya,
Teoso ati okominabone owa fahi. Okine oke
Teoso ati okominabone owa", ati ne

39 faya me toka me yobi nawaharehemete-
moneke tabora nafi ya, Karireya ka me tabori ya.
Sesowi mera kanawanehimatamonaka sinakoka
toro ya. Mera kasomematamonaka me rabika
mati.

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, mese hiyarari.

40 Me ka owa mese hiyare kakehimatamonaka,
Sesowi aate nebonaha. Sesowi aate ne sonarise-
himatamonaka iso yobati ya Sesowi nokosi ya.
"Sesowi owa kasomi tiwatoa tiwa awine tike.
Owa kasomi tinofini?", ati nematamonaka.

41 Sesowi wati hiwahematamonaka hinofari.
Sesowi bori hikanematamonaka yehe ya. "Tiwa
kasomi onofa oke. Tikitamahabone tike hibati
ya", ati ne
42 hibati ya yama kome fawa nemetemoneke.
Mese amosamehimatamonaka.

43 Sesowi hiyoseme tokomematamonaka.
Narabo nima hinehimatamonaka,
44 Sesowi ehene kaminarehibonaha me one ni
ya. "Tikamahi sasetoti me ni ya, tiwa tinamobeya
sasetoti me ni ya. Mowisei ati e nematamonaka
ahi: E mese amosamaha bani e ta te e amake
Teoso ni ya, tabasi nebonaha. Mowisei ati
namatama tiwehene nahi, tiwa me watobone
karo, titaminawaha tiwa", ati nematamonaka.

45 Tokomematamonaka. Sesowi ati kasawari
hiwa kaminematamonaka me nafi ni ya. Ehene
Sesowi tokomihinarematamonaka, sitati nafi
nima. Wehimatamonaka yama honara ya. Tab-
ora nafi ka me hinakematamonaka.

2

Sesowi me ka owa nakitamehimatamonaka, yaka ni watorari.

1 Wete namehimatamonaka Kafanao ya. Yama
wehe one ya Sesowi tamine me mitehemete-
moneke kobo namahari taboro ya.
2 Me kamakia me tamaha me ihi yobe mo
kanehimatamonaka. Me one kamakihina reme-
temoneke nokobi beheri ya, me tamaha me ihi.
Sesowi Teoso ati kaminematamonaka me ni ya.
3 Me one kamakitasehemetemoneke, me ka
owa yana ni watore me tiwa kana mati. Me fama
me fama na me hekamakimatamonaka.
4 Sesowi ni ya me hekamakibona towakamaki
me hiwatorehimatamonaka, me tamaha me ihi.
Faya yobe bari ya me tokomisa Sesowi itari ka
yama ya yama me kanahotihemetemoneke. Me
hikanakisakehimatamonaka, forehari, Sesowi
itari beheri ya.
5 Me ati boti Sesowi hiwatoemetemoneke,
"Teoso kitate amaka", me ati boti ati na mati.
Me ka owa hiyarematamonaka. "Okatao Teoso
tiwehene hiyara fawa nika", Sesowi ati nemata-
monaka.
6 Me sawihemetemoneke, Mowisei ati kakam-
ina mati. Me ati boti yama nima nemetemoneke,
Sesowi ati me mitaha mati.
7 "Himata nima ati nara? Yama hiyara kam-
inareka, Teosomona ati nari. Yama hiyara e
hiri teha Teoso fawa nite amaka, fare Teoso ati
ehene. E ati ehene amakere", me ati boti ati
nemetemoneke.

8 Sesowi me ati boti watohimatamonaka. "Himataba yama e na te wati nawahineri ahi", ati nematamonaka.
9 "Owati e nara oke ahi: 'Tiwehene hiyara Teoso fawa nika', onahara oke. Owati e nene ama oke ahi: 'Yana tinahi. Tika kama wara tinahi. Yaka tibeya', onehene ama oke. Fara owati famineke.
10 Owa te watowahaba te amake waha, me ihi hiyara me ihi fawa ni owatoa owa ahi, bofe ya, Teoso ati ehene",
Faya me ka owa hiyarematamonaka.
11 "Owati timitahi. Yana timisamahi. Tika fofore titihi. Tikamahi titaboro ya", ati nematamonaka.
12 Waremisame hinaka kama wara tonehimatamonaka hibati ya. Tokomematamonaka, me nafi hiwahari. "Hika", me ati nemetemoneke, me hiyara mati, Teoso me kahiyara mati. "Yama e na owatera ama oke ahi", me ati nemetemoneke.

Sesowi Refi ha nematamonaka.

13 Faya Sesowi tokome yaka nabasematamonaka tasa, faha webote witi ya. Me tamaha me kamakiemetemoneke. Mera kanawanehimatamonaka.
14 Faya yaka ne noko awehimatamonaka. Refi awehimatamonaka, Afeo biti, itariari yobe ya, me ka yinero yayaba ka yobe ya.*"Tisawihi owa ni ya", Sesowi ati nematamonaka. Yana namise he ya famehimari amaka.

---

* **2:14** 2.14 Homa ka kofeno ni ya yinero me tata tohehemetemoneke, fare kofeno ati ehene.

15 Me tokoma Sesowi ya tataba me ya tabehi me tafehemetemoneke Refi ka yobe ya. Me ya me tabehemetemoneke, me tamaha mati, me ka yinero yayaba mati, me ya me one tabaha mati, yama hiyara hihiri mati. Afa me tamehemetemoneke, Sesowi ya me tataba toha mati.

16 Haha me ya Sesowi tabehi tafehi me one ati yana nemetemoneke, Mowisei ati kakamina me toha, fariseo me toha, na mati. Sesowi ya tataba me me aate nemetemoneke. "Himataba Sesowi me tafi ya tafi tabara, me yoro tokana mati, yinero yayaba me ya yama hiyara hihiri me tabaha mati?", Mowisei ati kakamina me ati nemetemoneke, fariseo me ya me taba mati.

17 Me ati Sesowi mite ati yana nematamonaka. "Yama kome e awara metiko era narifatere amaka, e taminaro. Me kiya na me ta metiko mera narifate amaka. Me ihi amosa me ha orahabone okehara oke. Okehara oke, me ihi hiyara me ta me ha onahabone owa, yama hiyara me hiri namaribone karo", ati nematamonaka.

Sesowi me aate nemetemoneke, era e nafimi ka yama kaminebonaha.

18 Yama wehe one ya Yowao ya tataba hine me nafimi, fariseo hine me nafimi nabisemetemoneke. Me one kamakiemetemoneke, Sesowi me aate nabone mati. "Sesowi himataba tiwa ya tataba hine me nafimirineri?" me ati nemetemoneke. "Yowao ya tataba me toha, fariseo me ya tataba me toha, na me nima me kere, hine me nafimira mati", me ati nemetemoneke.

19 "E ka owa fanehibona ya tataba hine me nafimibana, sawi ka ayaka ya? Hine me

nafimiraboneke sawisa ne kari me ni ya", Sesowi
ati nematamonaka.
20 "Yama we one ya me one hitimakehibonaka.
Faya he ya tataba hine me nafimiaboneke fahi.
21 Makari bote e nawanamatera amake makari
ibe yati ya. Makari yati e nawani ya makari sibi
tonamatasahaba amake, bote tohi karo. Makari
hoti tonafihaba amake mata ya.
22 Fi yati e tonihatera amake yama atari
bote yama wiye tohaha ya. Fi nafimisaha ihi
yama wiye bosi tokanaba amake, kitaharo, bote
tohaharo. Yama atari sibi toni ya fi ahababa
amake. Yama atari ahaba, naba amake. Fi yati
e tonihate amake yama wiye yati ya. Fi nafimisi
ya ahabarahaba amake, yama wiye kitari karo,
yati tohaharo", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi sabato kaminematamonaka.

23 Sabato one ya Sesowi kariwematamonaka
fatara ya, he ya tataba me ya tabahari. He ya
tataba tiriko boni me bata nemetemoneke.
24 Fariseo me ati yana nemetemoneke, Sesowi
me hiyara mati. "Sesowi me tiwa ha. Himata me
ebe na tiriko me bata nineri? Sabato ya yama e
na e hiri tera amake ahi", me ati nemetemoneke.
25 "Yama hani te awaterani te ama, Tafi tamine
kaminaro?" Sesowi ati nematamonaka. "Tafi he
ya tataba me ya tabehi me fimihemetemoneke,
yamata watari karo.
26 Tafi tokiyomehimatamonaka Teoso ka yobe
ya. Abiata sasetoti ehebote tohehimatamonaka.
Tafi tokiyome bao kabehimatamonaka, Teoso ka
bao. Hahi bao e kabatere amaka. Sasetoti me
ta me hikabate amaka. Efe bao Tafi kaba he

ya tataba me hikaba hinehimatamonaka, Tafi ta
hinahari me ni ya.
27 Teoso sabato hiri nematamonaka e ka iti
boteri me ka sabatobonehe. Sabato ka me
amarabone memetemoneke.
28 Neme ka Owa sabato Hiti tohate amaka", ati
nematamonaka.

3

*Sesowi me ka owa nakitamehimatamonaka,
mano kamo namahari.*
1 Yama we one ya Sesowi tokiyomatasemata-
monaka sinakoka ya. Me ka owa sawihimata-
monaka sinakoka toro ya, mano kamo namahari.
2 Sesowi me kakatomehemetemoneke, yama
hiri hinahabone me awahabone mati. Me ka owa
nakitame ya ehene me hikaminebona me hine-
himatamonaka me one ni ya, sabato ya yama ahi
nemona me hinahari, ehene hiyaremona me ati
na mati.
3 Sesowi me ka owa ha nematamonaka, mano
kamo namahari. "Tikamahi, tiwaribeya ahi me
nafi nokosi ya", Sesowi ati nematamonaka.
4 Faya Sesowi mera aate nematamonaka.
"Sabato ya e abe kasomaterani ama? Sabato ya e
abe kakotehani ama? Sabato ya e abe nakitamat-
erani ama? E abe nabowatehani ama?" Sesowi
ati nematamonaka.
Me ati yana remetemoneke.
5 Me nafi kakatomehimatamonaka, yawamisa-
hari, noko yawakanikimahari, me ka owa me
nofari karo. "Timano yai tinihahi", Sesowi ati
nematamonaka. Faya mano yai tonihe yehe
amosawahamehimatamonaka.

6 Faya fariseo me tokomemetemoneke, Eroti me one me hiyarabone mati. Faya me abe hiyaremetemoneke. "Himata nima nabowi e neba amara?" me ati nemetemoneke.

Sesowi me tamaha mera nakitamehimatamonaka.

7 Faya Sesowi he ya tataba mera hima nematamonaka. "Hima e tabi oharihi", ati nematamonaka. Me tokomemetemoneke Karireya ka faha witi ya.

Karireya ka me tamaha me kamakiemetemoneke Sesowi ni ya. Soteya ka me toha,

8 Serosarei ka me toha, Itomeya ka me toha, Sotao kowani ka me toha, Tiro ka me toha, Sito ka me toha, me tamaha me kakehemetemoneke, Sesowi ni ya, Sesowi ehene tamine me mitaha mati.

9 Me tamaha me ihi Sesowi ati ehene kanawa me kakamemetemoneke, Sesowi foyabona karo, me tai hiwaharehibonaha.

10 Sesowi me boyo nabone me nafi kakehemetemoneke, me kiya na mati, Sesowi tamine me mitaha mati, me tamaha mera nakitamahari.

11 Sesowi nokosi ya me inamati foro nemetemoneke, me kikiya kanaha mati. "Teoso biti ama tike", me ati nemetemoneke.

12 Me narabi nima nematamonaka, ehene me hiwehi ehene me hikaminarebonaha me one ni ya.

Sesowi mera ha nematamonaka, me 12 na mati.

13 Faya tokomisehimatamonaka yati waha mese ya. Mera ha nematamonaka he ya tataba mebone mati.

14 Faya mera kakatikehimatamonaka me tosi
na mati, me ya tabehibonaha, mera yosehi-
bonaha, Teoso ati me kaminabone mati, me one
ni ya,
15 yama me watohabone mati, me rabika me
me kasomabone mati.
16 Simao ino owamatamona amaka, Betiro,
Sesowi ino hinawatawahari.
17 Tiako Sebeteo biti. Yowao Tiako nisorimata-
monaka. Tiako nisori ya me famaha me ka
haha amake haro, Bowanesi tohaharo, Sesowi
hitiharo, bahi ati nima me na mati.
18 Atere, Firibi, Batoromeo, Mateo, Tome, Tiako
Aofeo biti, Tateo, Simao, Homa ka mera momono
tohatehari.
19 Yota Isikarioti, Sesowi ta tehibana me one ni
ya. Sesowi kamehimatamonaka fare taboro ya.

Sesowi mera nakitame ka "Beosebo ati ehene tohe awaka", me one ati nemetemoneke.

20 Me tamamatasehemetemoneke. Sesowi
me tafahabone me tafihinaremetemoneke, me
tamaha me ihi.
21 Sesowi tamine Sesowi me one mitaha
Sesowi me totimakehabone me ati nemete-
moneke. "Sesowi tati rabike awaka", me ati
nemetemoneke.
22 Serosarei ya Mowisei ati kakamina me
kakeha me ati e nemetemoneke ahi, Sesowi me
kamina mati: "Beosebo me ka owa tohe awaka,
Sesowi.* Fare inamati me ka towisawa ati ehene
tohe awaka. Makoni inamati mera toyosemaka",
me ati nemetemoneke.

---

* **3:22** 3.22 Satanaisi ino owamatamona amaka, Beosebo.

23 Mera ha nematamonaka, hiyara
kaminebonaha me ni ya. "Fare Satanaisi
hiwa nahabitere amaka. Fare Satanaisi mera
kasome ya hiwa nahabitehiba amaka", ati
nematamonaka.
24 "Saotato me abe mowa ni ya, me kiti
watamaraboneke. Towisawa owa ka saotato me
tabori me hinabihaboneke, me ka sitati.
25 Hahi yobe ohari ka me abe mono ni ya me
abe nahabihaba me amake.
26 Satanaisi me abe mono ni ya Satanaisi
ahabeba amaka".
27 Sesowi hiyara one kaminematamonaka. "E
ka owa kitehi ka yama e botihabone e ati na e ka
owa ka yobe ya e tokiyomaha e ka owa e wete
te e amake. E wete re ya hinaka yama botihina
raboneke".
28 "Teoso yama hiyara nafi fawa nite amaka.
Teoso te kakoamone te ati ni ya Teoso ati
somawamatehiba amaka. Yama hiyara oharia ta
Teoso fawa nirebonaka.
29 Teoso Kanamori ta hiyaremona te ati ni ya
Teoso ati somawamatereba amaka. E ehene e
na hiyakere mata ya, Teoso ni ya", Sesowi ati
nematamonaka.
30 Hinamati ati ehene mera kasomemona
me himako ati yana nematamonaka, Teoso
Kanamori me kakoamone ati ne karo.

*Sesowi mati me hihiyarehibona me hinehi-
matamonaka.*

31 Me kakeha me nahokiemetemoneke. Sesowi
mati toha, nisori me toha, hinakasima toharawa,
nemetemoneke. Me nahokosa Sesowi ino me hiri
nemetemoneke.

32 Me tamaha me moto kawahamaha me ya
Sesowi tabehimatamonaka. "Sesowi ami, niso
mati, asimarawaha, me na me nahobasaharake
ahi yobe beheri ya, tiwa me ati na mati", me ati
nemetemoneke.
33 "Hibaka okomi tohari? Hibaka okaniso me
tohari?" ati nematamonaka.
34-35 Me nafi noki awehimatamonaka, me moto
kawahama mati. "Me te awa haro. Okomi
nima me nineke. Okaniso me nima, me nineke.
Okaniso toha, okasima toha, okomi toha, na nima
me nineke, e ka one mati, Teoso yama hinofa me
hiri na mati", ati nematamonaka.

4

*Sesowi yama noki tamine kaminematamon-
aka.*
1 Sesowi mera kanawani yana tonehimata-
monaka faha webote witi ya. Me tamaha me
kakeha me ihi tofoyawiti itarimarika kanawa
tori ya. Me one nahobasahamaroke faha witi ya.
2 Mera kanawanehimatamonaka. Hiyara
tamaha ya mera kanawane ati e nematamonaka
ahi:
3 "Owati te kamitahi. E ka owa tokehimata-
monaka yama noki koro nebonaha.
4 Yama noki were kane noki one kasohemete-
moneke hawi beheri ya. Bani biti me kakeha
yama noki me kabehemetemoneke.
5 Yama noki one kasohemetemoneke wami yati
kihaha mese ya. Wami bayiri ka tiriko yani
kerewe remetemoneke.
6 Manakobisa bahi kamaki ehene tiriko waya
tokanemetemoneke, habi fotari karo.

7 Yama noki one kasohemetemoneke atiwa baikani ya. Atiwa yanehi ehene tiriko yani watoremetemoneke. Bonoremetemoneke faro.
8 Wami amosa ya yama noki one kasoha yanaha bonohemetemoneke. Noki oharia koro na boni 30 toha, noki one ka boni 60 toha, noki one ka boni 100 toha, nemetemoneke", ati nematamonaka.
9 "Te warabo naha owati te mitahi", ati nematamonaka.

10 Me one tokoma me tamara Sesowi ya me taba Sesowi me aate nemetemoneke, hiyara me mitahabone mati, me hiwatoabonehe, Sesowi hikaminaharo. Me 12 na me toha, me one toha, me tamara mati.

11 "Teoso ka towisawa ka yama wato yokana te tohahabone Teoso ati nareka, ha te ta. Me one yama watoraba me amake. Hine ya hiyara me mitahaba me amake, Teoso ati ehene.
12 Teoso ka yama me awaha me narabi hawiha Teoso ka yama me watoraba me amake. Teoso ka yama me wato ya me ihi hiyara me ihi me nofamarehene me amake, Teoso ati somawamebonaha", Sesowi ati nematamonaka.

13 "Hiyara te watoramone te ati nine? Hiyara one te watoraba te awineke, oko hiyara", ati nematamonaka.

14 "Fara yama koro na nima Teoso ati te amaka. E ka owa yama koro ne ka yama koro ni nima Teoso ati kamini te amaka.
15 E ka one Teoso ati me mitaha me nima wami nemetemoneke, hawi beheri karo. Teoso ati me mitaha Satanaisi Teoso ati totimakehi ehene Teoso ati sawimatere amaka me ati boti ya".

16 "Yama noki one kasohemetemoneke wami
yati kihaha mese ya. Afa nima me nineke, Teoso
ati me mitaha ati nofi me kerewe ri karo, me
yayai na mati.
17 Tiriko habi watara nima me nineke, Teoso
ati me nofamara mati. Teoso ati me nofaha me
one me me hinofamara Teoso ati nofi me fawa
te me amake. Yama nawaha me hiri na Teoso ati
nofi me fawa, te me amake, me one".
18 "Atiwa baikani ya yama noki one kasoheme-
temoneke. Afa nima me nineke, Teoso ati me
mitaha
19 yama amosa me hiri ra mati, yama tamaha
me nofa mati, yinero tamehi me nofa, na mati".
20 "Yama noki one wami amosa ya kasoheme-
temoneke. Afa nima me nineke, Teoso ati
me mitaha mati, Teoso ati me nofaha mati,
me ihi amosa mati. Owa ehene manakone 30
toha, owa ehene manakone 60 toha, owa ehene
manakone 100 toha, naka, amosari.", Sesowi ati
nematamonaka.

Nabarina taminemetemone amake.

21 "Nabarina hiri ni e boko kanisawahamate
ama, boro ya? Nabarina hiri ni e yoko tokatehani
ama kama bofe ya? Nabarina e kawatarete
amake neme ya fara nabarina tabori ya.
22 E ehene e kehemoha e ehene awihinatehaba
e amake.
23 Te warabo naha owati te mitahi", ati nemata-
monaka.
24 "Owati te mitahi. Owati miti titamini ya
Teoso ati nafi tiwatotehabone tike, Teoso ati
ehene.
25 E ka owa yama kihe ya hinaka yamabone
Teoso ta hinamakehaboneke. Hahi e ka owa

yama kihare hinaka yama Teoso hiyabamaki-
aboneke", ati nematamonaka.

*Teoso ka towisawa ka yama Sesowi kamine-
matamonaka.*

26 "E e te amake ahi, Teoso ya e tabaha e: Yama
noki e koro na
27 e kamate e amake. Yama soki ya e aamo
toha, yama wamini ya e tatafi toha, na yama e
aawa naminate amake, yanahanihi.
28 Hine ya wami ihi yanatehani amake, e
watoraro. Manakobisa yama totoyabo ni ya
bonoha boni kini toha manakobisa
29 abariko owa ya boni hati ya me one e yosete
e amake, yama me ti nabone mati, hibati ya
hataharo. E ehene nima Teoso ehene te amaka",
ati nematamonaka.
30 "Hiyara one okominahabone oke, yama te
watohabone te, Teoso ya e tabi karo. Mositata
noki isisi kabote na noki nima Teoso ka yama te
amake,
31 nafiraro.
32 Fatara ya koro na yanaha nanafi na ini
kanafiaha ini ya bani biti me winati amake yama
bafo ya", ati nematamonaka.
33 Sesowi hiyara tamaha kaminematamonaka
mera kanawanahari Teoso tamine ya. Yama me
wawato raba nemetemoneke.
34 Hine ya hiyara kaminematamonaka me
tamaha me ni ya. Ohari me ya totabakosemata-
monaka mera kanawani forima nebonaha, he ya
tataba mati, yama nafi me watohabone mati.

*Sesowi boni fawa ni, faha rike fawa ni, nemata-
monaka.*

35 Bahi fawa nise ya ati e nematamonaka ahi:
"Hima e kariwahi kowani ka ya", ati nematamon-
aka.
36 Me one tonohokosa he ya tataba me heke-
matamonaka, fara foye ka kanawa ya. Kanawa
one nehemetemoneke.
37 Boni kakehemetemoneke kitaharo. Faha
rike nafihemetemoneke. Faha rike kitaha
ihi faha foyehemetemoneke kanawa tori ya.
Kanawa bokinima nemetemoneke faha rike ihi.
38 Sesowi amo ni foyehimatamonaka kanawa
tori ya, kanawa mate ka ya, bako mese ya. Me
mowa hinehimatamonaka amo nari.
Tafihi me aate hinehimatamonaka. "Sesowi e
ahababa e awineke. Hine e ahabake tine ti?" me
ati nemetemoneke.
39 Sesowi waremise boni ya faha rike famaha
fawa nihimatamonaka. Boni fawa, faha rike
fawa, nemetemoneke. Faha winawina neme-
temoneke.
Mera hiyarematamonaka.
40 "Himataba te kokoriri nineri? Teoso tamine
te mitaterinihi era kasomari?" Sesowi ati ne-
matamonaka.
41 Faya me abe hiyaremetemoneke, me watoha
mati. "Hiketeno amara, boni ati hikataba, faha
rike ati hikataba, hinahari?" me ati neme-
temoneke.

5

*Sesowi keraseno owa kasomematamonaka, ra-
bikari.*

1 Sesowi me kobo tokowitehemetemoneke faha
webote kowani ya Keraseno me tabori ya,

2-3 inamati ehene me ka owa rabikatehino wano ya, tama taboriteni ya, wete hinaterenoho koheti ya fare koheti bebete kasa tehinoho.

4 Feho ya temerabo me hikamato, koheti ya ye tabo me hikamato, hinehi koheti bete kasarima nematamonaka, kite kari, me himato ka koheti kitakene ati terari. Me nafi kitaremetemoneke ehene, kitahari.

5 Yobi nematamonaka yama nafi ya, yama soki ya wa naba, yama wa toni ya wa nati, nari, tama si toni ya yati nemeha si toni ya. Ha ne hiwa nohoho nimatamonaka, yati ibe ya.

6 Sesowi me kobo towitiemetemoneke. Sesowi kisehimatamonaka. Sesowi awaba nematamonaka yama yabo ya. Yana ne kakehimatamonaka he kobo nebonaha. Kana ni kakehimatamonaka. Sonarise itarisehimatamonaka Sesowi nokosi ya.

7-8 "Inamati, sa tisaho", Sesowi ati nematamonaka.

"Sesowi Teoso biti kiti mati tihaha himata hiri tiribe owa ni ya? Teoso ino hiri ona tiwa aate oke, owa tikatomarabone tiwa", kiya kani ati nematamonaka.

9 "Tiwini e na ama tiri?" Sesowi ati nematamonaka.

"Owini amake haro, Me Tamake ama oke, ota tami karo", ati nematamonaka.

10 Sesowi aate nematamonaka kita ya, Sesowi mera toyosemarebonaha yama yabo ya.

11 Boroko me tamaha me tafaha me nahohemetemoneke yama atamiri ka ya.

12 Me inamati Sesowi aate nemetemoneke. "Otara tiyosemahi boroko me ni ya, ota sawihabone ota", me ati nemetemoneke.

13 Sesowi ati amosematamonaka. Me tokomemetemoneke boroko me ni ya. Faya boroko me tokifiwahemetemoneke atami ya, me kana ni. Me bokehemetemoneke faha ya. Me ahabemetemoneke faha boti ihi, me tamaha mati kasiro ya, 2000 me toha mati.

14 Boroko me nanarifa me tokomemetemoneke. Hiyara me kaminemetemoneke me nafi ni ya, sitati ka me toha, tabora one ka me toha na me ni ya. Me one kamakiemetemoneke Sesowi ehenemona me awamakehabone mati.

15 Me one kamakiemetemoneke Sesowi ni ya. Me ka owa rabikatehi me awehemetemoneke itariari, makari akahari waha. Hibati ya inamati me ihi totoha tohehimatamona amosawahamehimatamonaka. Me hiwehi me kakomemetemoneke.

16 Sesowi ehene me awaha Sesowi ehene me kaminibemetemoneke me ka owa rabike kasomari. Boroko me me kamina nemetemoneke.

17 Sesowi tokomebona me aate hinehimatamonaka.

18 Sesowi tofoyamehimatamonaka kanawa ya. Me ka owa kitame Sesowi aate nematamonaka, me ya tabehibonaha.

19 Sawi Sesowi hinofarehimatamonaka. "Tikamahi titaboro ya. Titamine tikaminiyahi tika one me ni ya titaminawamaha tiwa. Teoso tikaminahabone tike me ni ya, ehene amosari, tiwa ni ya, tiwa nofahari", Sesowi ati nematamonaka.

20 Faya tokome Sesowi ehene kaminematamonaka me one ni ya me wina mati sitati Tekabori ya. Tekabori ka sitati 10 nemetemoneke. Me nafi ati boti yama nima nemetemoneke.

Sairo Sesowi aate nematamonaka.

21 Sesowi me tokariwahamehemetemoneke tasa faha kowani ya. Wabasehimatamonaka. Me tamaha me kakehemetemoneke he ni ya.

22 Sinakoka ka towisawa Sairo tohe kakehimatamonaka. Sesowi awe sonarise itarisehimatamonaka Sesowi nokosi ya.

23 He aate nematamonaka kasiro ya. "Okoto ahabinima narake. Tikamakehi hibati ya okoto ni ya. Tiye tekibaribeya he ni ya, kitamabana. Ahabariyahi", Sairo ati nematamonaka.

24 Sesowi he ya tofamamehimatamonaka.

Fanawi ka ama fawa ni watora Sesowi nakitamehimatamonaka.

Me tamaha me yaka na me ya tabehi me hitayomatamonaka.

25 Me ka one ama kihateha kakehemetemoneke, hinaka ama fawa ni watoteraro. Ama kihi ka hinaka ano 12 nemetemoneke.

26 Metiko me hikasomahabone metiko me haha tohehemetemoneke. Hinaka yinero nafi tata tohehemetemoneke kitamihinararo. Rabiki yehekosehemetemoneke.

27 Sesowi tamine mitaha kakehemetemoneke he ni ya.

Kamakiemetemoneke Sesowi nowati ya, me yotoha me baikani ya. Tokomake Sesowi ka makari bori kanemetemoneke.

28 Ati boti e nemetemoneke ahi: "Hinaka makari boyo oni ya okitamahaba ama oke", ati nemetemoneke.

29 Hinaka ama fawa nemetemoneke hibati ya. Kasomi watohemetemoneke.

30 Sesowi hiwa watohimatamonaka kiti tokahari. Sesowi nokowame ati yana nematamonaka

me baikani ya. "Hibake oko makari bori kana?"
ati nematamonaka.
31 He ya tataba me ati yana nemetemoneke
he ni ya. "Himata ebe tina tiwati e nineri ahi,
'Hibake owa boyo nara', tina tiwa? Me tamaha
me tiwara tiwa awine ti, tiwa me koba na mati?"
me ati nemetemoneke.
32 Noko totokikima nematamonaka, he koba
kanehi tabiyo hiwehibonaha.
33 Fanawi kokoriri na hoyahoya kana neme-
temoneke kitami awaharo. Sesowi ni ya kake
sonarisa itarisehemetemoneke he nokosi ya. Ihi
kaminemetemoneke he ni ya.
34 Sesowi hihiyarehemetemoneke. "Okoto tiki-
tama tike tiwati e na tiwa ahi, tiwati boti ya, 'Owa
kasomebanaka, kitahari', tini karo. Watorima
tinahi. Tikamahi. Haha yama kome tiwa wasi-
materaba ama tike", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi Sairo bite nakitamehimatamonaka.

35 Sesowi me ka one hiyare ni ya Sairo me
one kamakia me ati yana nemetemoneke. "Sairo
tikoto ahabarake hibati ya. Borofeso hine naka
waha", me ati nemetemoneke.
36 Sesowi me ati mitehi Sairo hiyarematamon-
aka. "Watorima tinahi. Tiwati e nahi ahi tiwati
boti ya: 'Teoso hikasomahaba amake', tinahi".
37 Me tamaha me ya tabi nofarematamonaka.
Betiro, Tiako, Yowao, me na me ya tabi ohari-
matamonaka, Yowao Tiako nisori.
38 Me kobo tonamemetemoneke Sairo ka yobe
ya. Mera awehimatamonaka, me yawa me ohi
na mati, me ati komeha mati.

39 Tokiyomamake ati yana nematamonaka. "Himata te ebe nani te yawa te ohi nineri? Inamatewe ahabakere. Hine ya amo nineke", ati nematamonaka.
40 Ati me haha hikanematamonaka. Mera toyosemehimatamonaka, me nafi, yobe ka mati. Mera hima nematamonaka. Inamatewe bati ya mati fama, Tiako ya Yowao fama, Betiro ya Sesowi fama ne me tokiyomehemetemoneke inamatewe fori ya.
41 Sesowi inamatewe yehe wara tokane inamatewe ha nematamonaka. "Inamatewe tiwamisamahi", ati nematamonaka. Fare ati kabisa amake haro, "Tarita komi".
42 Inamatewe hibati ya wamisama yaka nibote nemetemoneke. Hinaka ano 12 nemetemoneke. Sesowi ehene me kahiyara me abe hiyaremetemoneke.
43 Mera hora kasehimatamonaka kasiro ya, ehene me hikaminarebonaha, me one ni ya, tabora one ka mati. Me narabi nima nematamonaka, inamatewe me natafabone mati.

6

Sesowi mera kanawanehimatamonaka, Nasare ka sinakoka ya.

1 Sesowi yana tone tokomematamonaka fara hinaka sitati ya. He ya tataba me ya tabehimatamonaka.
2 Sabato ya mera kanawanehimatamonaka sinakoka ya, me tamaha mati. Ati me hikamite "Hika", me ati na, "Hika hibake hikanawanatehino amara?" me ati nemetemoneke me abe

hiyara mati. "Himata nima ne yama nafi watora,
era kasomi wato nari?
3 Efe amare awa hihiri, Maria biti? Ota ka one
me ka ayo amare, Tiako, Yose, Yota, Simao me na
me ka ayo? Hinakasima sawi nofarawara ama
e ni ya?" me ati nemetemoneke, Sesowi ati me
nofara mati.
4 Sesowi ati e nematamonaka ahi me ni ya:
"E ka owa Teoso ati kakamina tohe fare taboro
ka mera hiyare ati kamiti me hinofatere amaka.
Manakobisa tabora one ya tokehi mera hiyare
ati kamiti me hinofate amaka. Fara me one
hinofatere amaka", Sesowi ati nematamonaka.
5 Haha tabora ka mera kasomihinaremata-
monaka. Hine ya mera kasomematamonaka me
tamara mati, yehe kakakibarehari me tati ya.
6 "Hika, era kasomi owatorahamone me ati na
me awineke", ati nematamonaka.

*Sesowi ya tataba hiyara amosa me kamineme-
temoneke Sesowi ati ehene.*

Moto nawahematamonaka mera kanawana-
hari tabora one ka mati.
7 Mera ha nematamonaka, me 12 na mati,
mera hiyarebonaha. "Te towakaba teke te
famaha te. Me famaha me towaka, me famaha
me towaka, nabanake. Me rabika me te nakita-
mahaba teke, owati ihi", Sesowi ati nematamon-
aka.
8 Ati ehene awa me tama nemetemoneke hawi
ya awa ohariaro. Bao me weye karihi, sakora me
weye karihi, yinero me kiharihi,
9 me ka makari famarihi, me ka sataya ta na,
nabone ati nematamonaka.
10 "Tabora one ya te kobo ni ya te sawihaba
teke yobe ohari ya.

11 Haha tera me nofari ya te tokomaba teke.
Te ati kamiti me nofari ya te tokoma, naba teke
tabora one ya. Te yana toni ya te teme te wisa
tokanaba teke, hobokori bo tonahabana, te teme
ka wami hobokori, me hiwahabana, te yawaha
te", ati nematamonaka.
12 Me tokaha me narabi me nima nemete-
moneke me ihi hiyara me ihi me nofamarabone
mati.
13 Me rabika me me kasomemetemoneke me
tamaha mati. Me kiya na me me kasoma
nemetemoneke, orifa fehe ya me keketeha mati
me tati.

Yowao Batisita me nabowemetemoneke.

14 Towisawa Eroti me ihi tamine mitehimata-
monaka, me nafi Sesowi ino hiri ni karo,
waha. "Yowao Batisita tohe awaka, kitamenoho.
Makoni yama watohi awaka mata ya", me ati
nemetemoneke Sesowi me kamina mati.
15 Me one ati e nemetemoneke ahi: "Eria
amare?" me ati nemetemoneke. "Teoso ati
kakamina tohe awaka. Hibati ka me nimetema
ne awaka", me one ati nemetemoneke.
16 Eroti tamine himite he ati yana nihimata-
monaka. "Yowao tati ota ti nakoseri kitamatase-
hita awaka", ati nematamonaka.
17 Eroti ati ehene Yowao me watibemete-
moneke foyebonaha kateya tori ya, fati ati ihi.
Eroti nisori Firibi fati itiwe Yowao hora hinehi-
matamonaka.
18 Yowao ati e nematamonaka ahi: "Eroti
haha yama hiri tinaha tiwehene Teoso nofakara.
Himataba niso fati titiwahine tiri?" Yowao ati
nematamonaka.

19 Faya Yowao foyehimatamonaka kateya ya
Eroti ati ehene, Erotia hikako hinabowehibona
hinahari. Erotia hinabowehibona hine nabowi
hiwatorehimatamonaka,
20 Eroti hikayawahari. Yowao ehene amose
Eroti hiwatomatamonaka. Eroti hinakomehe-
matamonaka. Eroti Yowao narabo nima hine ati
boti yama nima nematamonaka. Yowao ati miti
fawa rihi nematamonaka.
21 Erotia yama amo ni noki hina amo ni kobo
nemetemoneke waha. Yama we one ya Eroti
ayaka hiri nematamonaka, Karireya ka me ka
ayakabonehe. Mera ha nematamonaka, me saw-
ihabone mati, hinaka anifesario ya. He nanarifa
me toha, saotato mera yoyose me toha, yama me
kiha me toha, na mera ha nematamonaka.
22 Me ka ayakabone hiri ne Erotia bite kake
sere nemetemoneke me nokosi ya. Eroti me one
sere ni hinofemetemoneke kasiro ya. Eroti atona
hiyarematamonaka. "Tiwati yana nahi. Yama
tinofa ini titi ya yama ta onahabana oke", ati
nematamonaka.
23 "Otaboro kote tinofi ya otaboro kote ta
onahabana oke, kote ehebote. Keye amakere.
Teoso owati mitaka", ati nematamonaka.

24 Yana na tokoma mati aate nemetemoneke.
"Ami himata okanikaribone?" ati neme-
temoneke.

"Yowao Batisita tati tikanikahabone tike", mati
ati nemetemoneke.

25 Faya kama Eroti aate namehemetemoneke
hibati ya. "Afa yamabani ama ha, Yowao Batisita
tati ta tiba karo tati foyahari barato ehebote tori
ya hibati ya", ati nemetemoneke.

26 Eroti yawi nafihimatamonaka kasiro ya.
Yowao ahabi nofare Yowao tati ta nebona ati
nematamonaka, me tamaha me ihi, ati me himite
mati, keye hiri nemona me hirabona karo.
27 Saotato toyosemehimatamonaka Yowao tati
kakamebonaha. Tokomematamonaka kateya ya
Yowao nabowebonaha, tati ti hisehibonaha.
28 Kamehimatamonaka Yowao tati tama kana-
hari tati itariari barato ehebote ya. Tati ta
hikawitematamonaka me ka atonari ni ya. Atona
tati ta hikanamehimatamonaka fara mati ni ya.
29 Yowao ahabe tamine he ya tataba me mitaha
me kamakiemetemoneke, me hekamehibonaha.
Me hekame me hibehimatamonaka temenebona
ya, yati hoti ya.

Sesowi mera natafematamonaka, 5000 me toha mati.

30 Manakobisa me kamehemetemoneke Sesowi
ni ya, me hiyosebaha mati. Me ihi me kami-
namehemetemoneke Sesowi ni ya. Me ati me
kamina nemetemoneke, tabora one ka me me
hiyara mati.
31 "Hima yama one ya. Yama honara ya te
hasi nibeya mata", Sesowi ati nematamonaka.
Me tamaha me yobi na me ihi Sesowi me
tafihinaremetemoneke.
32 Sesowi ya he ya tataba me tabi oharia me
kibehemetemoneke kanawa ya. Me towakeme-
temoneke yama honari ya.
33 Me one me hiwaha me yaka ni tai tohehe-
metemoneke hawi ya, tabora tamaha ka mati. Me
kobo towitiemetemoneke, Sesowi nokosi ya.

34 Sesowi kisehimatamonaka kanawa ya foy-
ahari. Me tamaha mera awehi mera aawawa
nematamonaka, ofeya me nima me na mati, me
nanarifa watara mati. Mera kanawanehimata-
monaka yama tamaha ya.
35 Bahi tokehimatamonaka. "Sesowi bahi
tokaka", me ati nemetemoneke, he ya tataba
mati. "Tabora watakere ahi.
36 Me tiyosemahi me tokomaba mati yamata
me kanikaba mati tabora yabora ya, me hikaba-
bana", me ati nemetemoneke.
37 "Me tafeba te ta nahi fara me te", ati
nematamonaka.
"Bao tamehi ota kanikene ota amake. Abariko
8 ne ka yama ahi ni manakone ya bao manakone
tohehina amaka, me ka baobana, me tami karo",
me ati nemetemoneke.
38 "Te ka bao e ra, te tama kanahari? Bao te
tomi kanahi", ati nematamonaka.
Faya bao me tomi kanehemetemoneke. "Bao 5
toha, aba me fama, ke", me ati nemetemoneke.
39 Mera yosehimatamonaka me nahohabone
mati masiri mese ya.
40 Me abe ebe nemetemoneke tabora one ka
mati. Me 100 na me toha, me 50 na me toha, me
na me nahohemetemoneke.
41 Sesowi bao 5 ne wara tokanematamonaka.
Aba me fama na mera wara tokane neme awehi
ati yana nematamonaka, "Teoso faya amake", ati
nari. Faya bao ebe ne bao ta nematamonaka he
ya tataba me ni ya, me ta hinehibonaha me one
ni ya. Aba mera ebe, nematamonaka.
42 Me nafi tafaha me akaremetemoneke.
43 Me tafi hawa toha bao me awehemete-
moneke hasi nari. Aba me toha nemetemoneke,

me hasi na mati. Yamata isi ni hasi na me kayabemetemoneke. Isiri 12 na mo nemetemoneke.
44 5000 me tohehemetemoneke, me tafa mati, me makiti.

Sesowi yaka nematamonaka faha baki ya.

45 Hibati ya Sesowi he ya tataba mera yosehimatamonaka, me kibehabone mati kanawa ya, me tai toamabone mati kowani ya. Towitakosebona ati nematamonaka, mera toyosemahari.
46 Me tokoma faya tokomisehimatamonaka, atami ya, Teoso hiyarebonaha.
47 Yama kayomemetemoneke, me kafowasa ni ya faha baikani ya. Sesowi ohari toakosematamonaka, faha witi ya.
48 Mera awehimatamonaka, me nokosi ya boni kakeha ihi me ori ni kitamisa mati. Yama sirimaki ya Sesowi kamakimatamonaka, me ni ya, yaka nari, faha baki ya. Mera fiya towitinima ne
49 me hiwehimatamonaka, yaka nari, faha mese ya. Inamati ama nikani me ati na me eri kanehemetemoneke,
50 me kokoriri na mati kasiro ya.

Sesowi ati yana nematamonaka me ni ya. "Te kokoriri rima nahi. Owa amake. Te watorima nahi", Sesowi ati nematamonaka.
51 Tokehimatamonaka, kanawa beheri ya. Tofoyamisematamonaka, kanawa ya. Faya boni fawa nisehemetemoneke. Sesowi ehene me awaha he me kahiyarehemetemoneke.
52 Sesowi bao tonatamehi ehene me awibaha Sesowi kiti me watoremetemoneke, me ati boti yama watora mati.

Sesowi mera nakitamehimatamonaka, Senisare ka mati.

53 Me towakariwa me kobo kanehemetemoneke, Senisare ya. Kanawa me matoha
54 me kisehemetemoneke, kanawa ka mati. Hibati ya Sesowi me awaha Sesowi me watohemetemoneke.
55 Me yana tona me tokomemetemoneke, me kana ni, me one narabi me nima nabone mati, tabora one ka mati. Fare Sesowi sawi nima me me tiwari kawahari nemetemoneke, me kiya na mati.
56 Fare Sesowi kobo ne ka tabora ya me me hekamakia me me hinanahohemetemoneke, yama kori ya. Sesowi me aate nemetemoneke, hinaka makari tati boni me boyo hinahabonehe, hine ya. Faya hinaka makari me boyo hina ihi me kitamemetemoneke, me nafi.

7

Sesowi soteo me ka iti me ati kaminematamonaka.

1 Serosarei ya fariseo me yana tona me tokehemetemoneke, Sesowi me awahabone mati. Mowisei ati kakamina me toha, nemetemoneke.
2 Sesowi ya tataba me me awehemetemoneke, me tafahabone me yehe me soko ra mati.
3 Fariseo me ihi e te me amake ahi: Me tafahabone me yehe soko ni me tai tohate me amake, me ka iti me ati ihimetemonehe. Soteo me nafi ihi e tebisa me amake ahi.
4 Soteo yamata me kanika me kamaha yobe ya me kobo nama yamata me wasiha yamata me soko kite me amake, me hikababonehe. Me ka

kobo me soko, te me amake. Me ka faha wiye me soko nawaha, te me amake. Me ka yiwaha me soko nawaha, me ka katera me nanahori me soko, me ka mesa me soko, te me amake, me ka iti me ati ihimetemonehe. Yama one me hiri, te me amake. Fara me ka iti me ihimete ya me ihi tohate me amake, me ka iti me ati ihimetemonehe.

5 Sesowi me aate nemetemoneke, fariseo me toha, Mowisei ati kakamina me toha, me na mati. "Sesowi himataba tiwa ya tataba me yehe me soko rineri, me tafahaba mati? E ka iti me atimete tika tataba me nofamara me awineke, me yehe me soko ra mati", me ati nemetemoneke.

6 "Te ati boti hiyakere. Isaiya keye hiri remata awaka, tera kaminari, ati e nari ahi:

'Owa me nofahamone me ati na owa me nofakere me ati boti ya', Teoso ati nareka.

7 "Owa me kahiyara kene. Me one me me kanawanate me amake fara me ati ya, owati amararo", Teoso ati nareka',

Isaiya ati nematamonaka. Isaiya ati amosaka", Sesowi ati nematamonaka.

8 "Teoso ati te nofamara te awineke. Te ka iti boteri me atimete ta te weye na te awineke.

9 Yama hiyara te hiri nineke, te ka iti me atimete te weye na te, sawiwamabana, fare Teoso ati sawi ka yama ya", ati nematamonaka.

10 "Mowisei ati e nematamonaka ahi:

'Abi tinofa, ami tinofa, tinahabone tike'.

Mowisei ati owa e nematamonaka ahi:

'E ka owa bati ni ya ati hiyara hiri ne ya te naboweba amaka. Mati ni ya ati hiyare hiri, ne ya te nabowa neba amaka',

Mowisei ati nematamonaka.
11 Te ati ta e na teke ahi, te ka iti me ati te kamina te: Teoso ka yamabone me ta nabone me ati na Teoso ka yamabone me ta ni ya
12 me ka abi ka yamabone me ta raboneke. Me ka ami ka yamabone me ta rihi naboneke, te ati nineke, te ka iti me ati te kamina te.
13 Teoso ati te nahabineke, te ka iti me ati te nofi karo. Yama one hiri ni te nofa nineke, e naro ahi", ati nematamonaka.

14 Sesowi mera ha nematamonaka, tasa, me one, fara me one. "Owati te kamita. Owati te watohi, e naro ahi:
15-16 Yamata e kabaha era tonahiyatera amake, Teoso ni ya. E ati hiyara ta era tonahiyate amake, Teoso ni ya", Sesowi ati nematamonaka.

17 Sesowi tokiyomehimatamonaka yobe ya, me tamaha me ihi. Sesowi tokiyome me aate hinehimatamonaka, ati me hiwatobonaha, he ya tataba mati.

18 "Ha te owati te watorihi nine?" Sesowi ati nematamonaka. "Haha yama kakeha e boti ya tokiyomaha ihi e tohiyatera e amake, Teoso ni ya.
19 Yamata e kabaha e ati boti ya sawira e mi na era tonahiyatera amake, Teoso ni ya", ati nematamonaka. Sesowi ati e nemata awaka ahi:

Yamata nafi e kabatehabone amake, ati nemata awaka.
20 "E ati boti hiyara e ni ya sawiha ihi e ati hiyatera amake, Teoso ni ya.
21 Yama hiyara tamaha kakete amake e ati boti ya. Yama hiyara e wati nawahate e amake e ati boti ya", ati nematamonaka. "E fanawi fanara e yori, e ka owa ka yama e boti, e ka owa e nabowa,
22 e ka owa fanehi fati e yori, yama tamaha e nofa, e ka owa ni ya yama hiyara e hiri, keye e hiri, e ka owa nokosi ya e ehene hiyarihi, e ka owa ka yama e aawawa, e ka owa e kako, e amosamone e ati, e ka owa ati e nofarihi, yama e na e hiri te e amake, e ati boti hiyari ya.
23 E ati boti hiyara era tonahiyate amake", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi bara fana bite kasomematamonaka.

24 Sesowi yana tone tokehimatamonaka sitati Tiro ka ya. Kobo ne sawihimatamonaka me ka yobe ya. Me hiwarebona ati ne me one hiwehimatamonaka.
25 Me ka one tamine himitematamonaka. Hinakamaki tokomakeha sonarisehemetemoneke he nokosi ya, bite karabikaharo, inamati ehene.
26 He aate nemetemoneke, bite hikasomahabonehe. Siria kametemoneke, Keresia ka me ati ya ati tohaharo.
27 Sesowi ati e nematamonaka ahi he ni ya: "Matehe hine tafi tai tohake. Matehe tafe e were kariyahi yome me ni ya", ati nematamonaka.
28 "Matehe tafe homokori foro na yome me kaba kibone, mesa karo", ati nemetemoneke.

29 "Tiwati amosake owa ni ya. Tikamahi. Tikoto kitamake", ati nematamonaka.

30 Faya yana tona tokomemetemoneke fara tabori ya. Tokoma kama ya bite foreha towasimehemetemoneke bite amosawahamanihi.

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, narabo hawiterari.

31 Faya Sesowi yana tonehimatamonaka Tiro ya. Tokomematamonaka. Sito fiya kanehimatamonaka. Tokomematamonaka Karireya ka faha witi ya ahi, Tekabori ka ya.

32 Me ka owa narabo hawitere me kakiehemetemoneke he ni ya, ati nihinarihi tehari. Sesowi me aate ba nemetemoneke, he boyo nebonaha, yehe ya.

33 Hekamehimatamonaka. Me fami oharieme-temoneke. Narabo tofa hikanikimematamonaka yehe ya. Yehe firo kase ebete boyo hinehimatamonaka.

34 Faya neme awehi hasi towiti ati yana nematamonaka. "Fata tikanahi", ati nematamonaka. "Efata", ati nematamonaka, fare ati ya.

35 Narabo fata tokanematamonaka fahi. Ebete amosawahe ya ati amosawahematamonaka.

36 Me narabi nima hinehemetemoneke, he ehene me kaminarahabone mati. Me narabi nima ni hinatamina he me kaminemetemoneke fara me one ni ya.

37 Faya Sesowi ehene me kahiyarehemetemoneke. Me ati e nemetemoneke ahi: "E narabo hawitera kasoma, e ati yana ni watotera kasoma, tehi amaka. Ehene amosaka, ehene nafi", me ati nemetemoneke.

8

Sesowi mera natafematamonaka, 4000 me toha mati.

1 Yama wehe one ya me tamatasehemete-
moneke. Yama kabahaba me kiharemete-
moneke. Sesowi he ya tataba mera ha nemata-
monaka, mera hiyarebonaha.

2 "Me aawawa oke", ati nematamonaka. "owa
ni ya me sawiha mati. Me tafe watakere.

3 Me oyosemi ya me tokomi ya me ki-
taraboneke, hawi ya me yaka na mati, fimi ihi.
Me one tabori hawi yaboha awineke".

4 "E awakere", he ya tataba me ati neme-
temoneke. "Tabora watakere ahi. Hika ya bao
e kanikaribe, me hikabebana?" me ati neme-
temoneke.

5 Sesowi me aate hinehemetemoneke. "Te ka
bao e ra?" ati nematamonaka.

"Bao 7 ka", me ati nemetemoneke.

6 Sesowi mera yosehimatamonaka, me naho-
risahabone mati, me nafi. Bao wara tokane
Teoso ha nematamonaka, "Teoso faya amake", ati
nari. Bao ebe ne he ya tataba me ni ya bao ta
nematamonaka, me ta hinehibonaha, me nafi ni
ya.

7 Aba me toha, nemetemoneke, me tamara
mati. Teoso ha tasehimatamonaka. Mera hiyare-
matamonaka, he ya tataba mati. "Aba me te ebe
namakihi", ati nematamonaka.

8 Me tafa me nahohemetemoneke fahi. Me
akaremetemoneke.

Yamata isi ni hasi na ka isiri 7 nemetemoneke,
mo naro.

9 4000 me tohehemetemoneke. Sesowi me hiyosema me tokomemetemoneke.

Fariseo Sesowi me aate nemetemoneke, Teoso ka yama namohibonaha.

10 Sesowi me kibehemetemoneke kanawa ya, he ya tataba me ya tabahari. Me towaka me kobo kanehemetemoneke, Taomanota ya.

11 Me kobo kana me ni ya fariseo me kakehemetemoneke, ati me himitebonaha, me totomi hinehibonaha. Me hihiyarehimatamonaka, yama namohibonaha, Teoso ka yama, me ni ya.

12 Sesowi me ati mitehi hasi towitimatamonaka. "Himataba Teoso ka yama te awahabone te ati nineri? Owati e nineke ahi: Yama te awateraba te amake, Teoso ka yama, Teoso ati ehene", ati nematamonaka.

Sesowi ati me watoremetemoneke, he ya tataba mati.

13 Me yana tona me tokibimehemetemoneke kanawa ya. Me towakariwamemetemoneke.

14 Me ka bao oharimatamonaka, me tama hinahari, kanawa tori ya. Me ati katamoemetemoneke, bao ya.

15 Sesowi me narabi nima nematamonaka. "Tera te kakatomahi, fariseo Eroti me na me ka fehemeto ya", ati nematamonaka.

16 Me abe hiyaremetemoneke. Me ati e nemetemoneke ahi: "Sesowi himata ebe ne fehemeto kaminara? E ka bao watare ehene ati tohe awaka", me ati nemetemoneke.

17 Me abe hiyarani Sesowi me ati watohimata-
monaka. "Himataba te ati kakineri, bao wataremona te ati na te? Owati te watomatarine? Owati te mitarini?
18-19 Te noko naha yama te awakere. Te narabo naha hawira awineke. Bao 5 ne ebe onaharo ama oke, 5000 me tohaha me hikabebonaha. Yama te watomara te awine? Isiri e rite, yamata hasi na karo, mo naro?" Sesowi ati nematamon-
aka.

"Isiri 12 naroke", me ati nemetemoneke.

20 "Aya bao 7 ne ebe onahara oke, 4000 me tohaha me hikabebonaha. Hinaka isiri e ri, hasi naro?" ati nematamonaka.

"Isiri 7 narake", me ati nemetemoneke.

21 "Afa owehene te watora te awine?" Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, noko awaterari.

22 Tabora Betisaita ya me kobo nemetemoneke. Me kobo na Sesowi ni ya me kakehemetemoneke, me ka owa noko awatere me kakia mati. Me aate hinehimatamonaka, me ka owa boyo nebonaha, yehe ya.

23 Sesowi mano wara hine hekamehimatamon-
aka, tabora witi ya. Noko firo hikasematamon-
aka. Faya noko boyo hinehimatamonaka, yehe ya.

Faya Sesowi aate hinehimatamonaka. "Yama tiwini waha?" Sesowi ati nematamonaka.

24 Yama aawa nematamonaka, neme ya. "Me owa oke, me yaka na mati. Awa nima me nineke", ati nematamonaka.

25 Sesowi noko boyo hinamatasehimatamon-
aka, yehe ya. Yama awi amosematamonaka
waha. Yama nafi awehimatamonaka waha.
26 Sesowi hiyosemematamonaka, tokome-
bonaha, fare hinaka yobe ya. "Tokomarima
tinahi, haha tabora ya", ati nematamonaka.

*Sesowi Kirisitomona Betiro hinehimatamon-
aka.*

27 Sesowi me tokehemetemoneke, Firibi ka
Sesareya yabori ka tabora ya. Hawi enoki
ya Sesowi mera hiyarematamonaka. "Owa me
kamina me ati e na me awineri? Hibakemona
owa me ati na me awineri?" ati nematamonaka.
28 "Yowao Batisitamona me one tiwa ati
narake. Eriamona me one tiwa ati, Teoso ati
kakamina me ka owamona me one tiwa ati,
narake", me ati nemetemoneke, Sesowi ya tataba
mati.
29 Faya mera aate nematamonaka. "Hibake-
mona owa te ati ri, ha te?"
Betiro ati yana nematamonaka. "Kirisito ama
tike. Ota ka towisawabona ama tike, Teoso
hikaminehimata hibati ya", ati nematamonaka.
30 Sesowi me narabi nima nematamonaka, he
me kaminarahabone mati, fara me one ni ya,
Kirisito tohahari.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka.

31 Faya Sesowi hiyari yana tonehimatamonaka
fahi, hiwa kaminari, me one ihi tohatehibona ati
nari, Neme ka Owa tohahari. Me hikakotebona
ati nematamonaka. Sasetoti me ka hiti mati, me
nafi ka hiti mati, Mowisei ati kakamina mati, me
nabone ati nematamonaka, me hikakotebana,

me hinabowatebana. Faya ahabe ya kitamatebona ati nematamonaka, amo ni terei ne ya.

32 Yama kamini yokana Sesowi tohehimatamonaka waha. Betiro ya Sesowi me fami ohariabone Betiro ati nematamonaka, ati himitebonaha. Betiro Sesowi hora nematamonaka.

33 Sesowi tonokowahame he ya tataba mera awehimatamonaka. Betiro hora kasehimatamonaka. "Satanaisi tiyotowamahi onowati ka ya", ati nematamonaka, Betiro hora nari. "Teoso ati amare tikaminine tike. Fara tiwati amake", ati nematamonaka.

34 Sesowi he ya tataba mera ha, me one ha, nematamonaka, mera hiyarebonaha. "E tabibone te ati nine? Fara yama tinofa hiri tirahabone tike. E famahabone tina tika ewenebone tiwa tikanabone tike, tihabibone ka awa.

35 Tiwa tikayawi ya tihababone tike. Owa tinofi ka tihabi ya tika kasomi nahabone tike. Hiyara amosa tinofi ka tihaba tini ya tika kasomi nahabone tike.

36-38 Kokoma tirahabone tike me nokosi ya, me ihi hiyara mati, Teoso me nofamara mati. Me nokosi ya owini hiri ni tinofari ya, owati kamini tinofarihi tini ya Neme ka Owa tiwini kaminatereba amaka kame ya, Teoso nanarifa me ya tabahari, kitahari Teoso ati ehene. Yama amosaba ama, tika kanamori fawa ni karo, yama nafi tikiha tiwa? Himata ya tika kanamori tikanikamaba ama tiri?" ati nematamonaka.

9

1 Sesowi mera hiyarematamonaka, he ya tataba mati. "Te one me yati nasa na me nahaba

me amake, Teoso ka towisawa kamabona ka yama ya. Te awehibonaka kamahari, e nafi ka towisawa tohawahari. Keye amakere", Sesowi ati nematamonaka.

Mowisei ya Eria me famaha Sesowi me kobo nemetemoneke.

2 Yama wehe one ya yia 6 na ahabi ya Sesowi mera towakimisematamonaka, atami nemeha ya. Betiro toha, Tiako toha, Yowao toha, me na Sesowi mera towakimisematamonaka, neme ya, me ya tabi ohariari. Me nokosi ya hihiya nawahematamonaka.

3 Hinaka makari sawi kitehemetemoneke. Haha makari e awatera amake haro, e naro.

4 Eria ya Mowisei me famaha hine me kanafo-tokiemetemoneke, Sesowi me hiyara mati.

5 Betiro Sesowi aate nematamonaka. "Habi yama amosake haro, e tabi karo. Yobe biti terei ne ota hiri naba otake. Tikaba ohari, Mowisei kaba ohari, Eria kaba ohari nebanaka", Betiro ati nematamonaka.

6 Hiyarebona atibona watore hine ya hiyare-matamonaka, me kokoriri ni karo.

7 Neme sabi kisaha mera moto kanehemete-moneke. E kakehemetemoneke neme sabi boti ya. "Okatao amaka, onofari. Ati te kamitaho".

8 Yama me kakatoma yama honaremete-moneke. Sesowi me awehemetemoneke, ohari-ari, me ya tabahari.

9 Faya me kisamemetemoneke, atami ya. Sesowi me warabi nima nematamonaka. "Haha yama te awaha te kaminarabone teke mata. Neme ka Owa ahabe wamisame nowati ya haha

yama te awaha te kaminabone teke", Sesowi ati
nematamonaka.
10 Faya yama me kaminarehemetemoneke me
ni ya. Hine ya me abe hiyaremetemoneke. Me
ati e nemetemoneke ahi: "Himata amari, Sesowi
hikaminaharo, 'Owamisamabone oke', ati nari?"
me ati nemetemoneke.
11 Sesowi me aate nemetemoneke. "Eria ka-
matebona Mowisei ati kakamina me hite amaka
Teoso ka towisawa kakebona ka yama ya. Hi-
mataba me ati e teha me amari ahi?" me ati
nemetemoneke.
12 "Keye amakere. Eria kamehibonaka yama
nafi namosebonaha. Hibati ya otamine me
kaminemete ama oke bisa, yama hani ya, me
ati e na mati ahi: 'Neme ka Owa me wati
kanahaba me amake, me hinofarahari', me ati
nemetemoneke.
13 Owati amake haro: Eria kamahareka hibati
ya. Me hikatomehinoka. Me ihi e na me
kaminemetemoneke, yama hani ya", Sesowi ati
nematamonaka.

Sesowi me ka owa biti kasomematamonaka, rabikari.

14 Sesowi he ya tataba me one ni ya me kobo
na me me awehemetemoneke, me nahoha mati,
me me hihiyarahani mati, me moto namahani
mati. Me me hora hinehemetemoneke, Mowisei
ati kakamina mati.
15 Me nafi Sesowi awaha Sesowi me kahi-
yarehemetemoneke. Me nafi kana nawaheme-
temoneke. "Sesowi afa ama ti?" me ati neme-
temoneke.
16 Sesowi ati yana nematamonaka. "Himataba
te abe hora nineri?" Sesowi ati nematamonaka.

17 Me ka owa Sesowi ya tataba amare ati yana
nematamonaka. "Sesowi okatao owakamakine
oke, tiwa ni ya. Ati yana ni wato nofare amaka,
inamati ehene.
18 Inamati ehene soni nofe amaka, bofe ya. In-
ohoti sabone toki nofe amaka, ino yaki kanahari,
abono kitahari. Okominahareka tiwa ya tataba
me ni ya, me hikasomehibonaha. Kasomi me
hiwatorahareka", ati nematamonaka.
19 Sesowi ati yana nematamonaka. "Teoso
kitehi kiti te watora te awineke, ati nemata-
monaka. Yama nawahake e tabiba ka yama.
Tekamaho owa ni ya", ati nematamonaka.
20 Me hekamehimatamonaka, Sesowi ni ya.
Inamati Sesowi awehino ehene inamatewe hiwa
wiyi tonehimatamonaka. Sonehimatamonaka,
inohoti sabone tokahari. Sone homehimatamon-
aka, hiwa karoro nari.
21 "Hike nima tikatao ne ya yama kome awehi-
mata amara?" Sesowi ati nematamonaka.
"Nafire ya yama kome awehimari amaka. Fara
yama nafi nima nofe amaka.
22 Yifo witi ya sonarima nofe amaka, inamati
ehene. Fara yama nafi nima bokarima nofe
amaka, faha ya, ahabebonaha, inamati ehene.
Otara kasomi tiwato ya otara tikasoma, tinahi",
ati nematamonaka.
23 Sesowi ati yana nematamonaka. "Himataba
tiwati e nineri ahi, 'Yama tiwatoa ama ti?' tina
tiwa? Owati tinofi ya yama ni hinara watater-
aboneke, tiwa ni ya", Sesowi ati nematamonaka.
24 Inamatewe bati ati yana kabote nematamon-
aka. "Tiwati onofa oke. Owa kanawani yokana

tihi ya tiwati miti forima onahabana oke", ati
nematamonaka.
25 Sesowi mera awehimatamonaka, me tamaha
mati, me kakeha mati, he ni ya. Inamati hora
nematamonaka. "Sa tisaho, warabo hawihibana
waha, inohoti ati yana nama nebana. Tikamahi.
Inamatewe tinarabikamarabana tike", Sesowi ati
nematamonaka.
26 Inamati e kanehimatamonaka. Inamatewe
hiwa wiyi tonehimatamonaka, inamati ehene,
inamati sa hisahari. "Ahabe awaka", me ati
nemetemoneke.
27 Sesowi mano wara hine hinawamise wehi-
matamonaka.
28 Sesowi tokiyomamakehimatamonaka yobe
toro ya. He ya tataba me aate hinehimatamon-
aka, me one watari ya. "Himataba hinamati
otara kasawarira, ota toyosemehibonaha?" me
ati nemetemoneke.
29 Sesowi ati yana nematamonaka. "Hahi
inamati era kasawarite amaka, Teoso e ha ri ya".

Sesowi ahabibano kaminematamonaka tasa.

30 Me yana tona me tokomemetemoneke
Karireya kowani ya. Sesowi me one hiwarebona
ati nematamonaka,
31 he ya tataba mera kanawanehibona ati nari.
Ati e nematamonaka ahi: "Neme ka Owa me
ta towitiaboneke me one ni ya. Me hinabowe
ya yama we terei na ya kitamebonaka Teoso ati
ehene", Sesowi ati nematamonaka.
32 Ati me hiwatorehimatamonaka. Me aate
hirihi hinematamonaka, me hinakomehe kari.

Sesowi ya tataba me abe hora nemetemoneke.

33 Me tokomemetemoneke Kafanao ya. Yobe
toro ya me kibeha Sesowi mera aate nematamon-
aka. "Himata te ebe na te abe hora nineri hawi
ya?" Sesowi ati nematamonaka.
34 Sesowi ati me mita me ati wataremete-
moneke. Hawi ya me abe hora nibehemete-
moneke, fara hine me kakatikaha mati, me ka
towisawa mebone mati.
35 Sesowi itaririse mera ha nematamonaka,
mera hiyarebonaha, me 12 na mati.

Sesowi ati yana nematamonaka. "Towisawa
tohi tinofi ya me tinarifahabana tike, me nafi",
Sesowi ati nematamonaka.
36 Inamatewe ha ne inamatewe nawarimata-
monaka me baikani ya. Hitimisehi tiwa himise-
matamonaka. Inamatewe tiwa ne mera hiyare-
matamonaka.
37 "Owa te nofi ka matehe te narifi ya owa te
narifa te awineke. Owa te narifi ya Teoso te
narifa te awineke. Teoso owa yosehi ama oke,
okehabone owa ahi", Sesowi ati nematamonaka.

Yowao me ka owa kaminematamonaka Sesowi ni ya, inamati toyosemahari.

38 Yowao ati yana nematamonaka, Sesowi aate
nari. "Sesowi e ka owa inamati toyoseme ota
awa otake, tiwini hiri nari. Ota ati hiyara
otake he ni ya, e ni ya sawire karo", Yowao ati
nematamonaka.
39 "Te hora rayaho. Owini ya mera kasome ya
owa kakorehibonaka.
40 Era me mono ra era me nofa me awineke.
41 Te ka fahabone me ta nabone me ati na
Kirisito nonofa me te tohahamone me ati na

me ihi Teoso awe ya Teoso mera kakawebonaka
yama amosa ya. Keye amakere".

Sesowi mera kaminematamonaka, me ihi me one yama hiyara hiri na mati.

42 "Matehe owa nofaha me ihi hiyaraba
wataraboneke te ehene. Tihabiba ka yama
amosa awineke, haha yama hiri tirahabone tiwa
matehe ni ya. Yama amosa awineke, yati ehebote
ya mato wanaha ya tinamiti me mato ya tiwa me
koro nifi ya, tihabibone karo ma boti ya".

43-44 "Tiyehe ihi yama hiyara hiri tini ya tiye
ti tisahabone tike, tikamakehabone tiwa Teoso
taboro ya, tiyehe oharia tiwa. Tikamakeriyahi
yama hiyara ya, tiye famaha tiwa. Yifo hiri ni
fawa tera amake fahi.

45-46 Titeme ihi yama hiyara hiri tini ya titeme
ti tisahi. Faya tikamakiyahi Teoso taboro ya,
nowa tina tiwa. Tiwa me koro towitiriyahi yama
hiyara ya, titeme famaha tiwa. Yifo hiri ni fawa
tera amake fahi.

47 Tinoko ihi yama hiyara hiri tini ya tinoko
soba tiwitihi. Tikamakibeya, Teoso taboro ya,
tinoko oharia tiwa. Yama hiyara ya tiwa me koro
towitiriyahi, tinoko famaha tiwa.

48 Yama abe tiwa kabarawariyahi. Yama abe
fawa terawara amake fahi. Yifo hiri ni fawa rihi
te amake fahi".

49 "Owa tinofi ya yifo hiri ni tiwa namosabone
tike. Yamata nima tinahabone tike, amosaro,
saha kihaharo.

50 Saha amosate amake. Saha sinari watamari
ya himata nima e ribe, saha sinari kamiba karo?

Saha te kihahi. Te abe mono rima nahi. Te abe nofahi", ati nematamonaka.

10

Tika yibote tiyosemarabone tike.

1 Sesowi yana tone tokehimatamonaka tabora one ya ahi, Soteya ya. Toka, nematamonaka, Sotao kowani ya. Me tamaha me kakehemete-moneke tasa he ni ya. Mera kanawanehimata-monaka tasa.

2 Fariseo me hinakematamonaka, me aate hinehibonaha, me totomi hinehibonaha. Me ati e nemetemoneke ahi: "E fanaha e ka yibote e nofamaraha e ka yibote e toyosematehani ama?" me ati nemetemoneke.

3 "Himata nima Mowisei ati ramatamona?" Sesowi ati nematamonaka.

4 "Mowisei ati e nematamonaka ahi, e ka owa fati nofamarehibona tamine kaminari: E ka yibote e nofamarahaba e ati tohaha yama hani e rawi kite amake, e ka yibote ka yama hani-bonehe, tokomabonehe", me ati nemetemoneke.

5 "Teoso ati te kasawari ka Mowisei yama hani e na rawi kanehimatamonaka ahi.

6 Hibati ya Teoso yama nafi hiri ne ya Teoso makiteba hiri, fanawiteba hiri, nematamonaka.

7 Makoni maki bati ya mati famaha mera kakosate amaka, fati ya famahari.

8 Faya me famaha e abono oharia nima me naboneke. E famaha nima me raboneke, e oharia nima me na mati.

9 Teoso me hinawanikimaharake. Fare Teoso ehene amaka. Me famaha me abe kakosaraboneke", Sesowi ati nematamonaka.

10 Yobe ya me sawimi ya me aate hitasemata-
monaka, he ya tataba mati, ati me hiwatowahe-
bonaha.
11 Ati e nematamonaka ahi: "Tika yibote
tekanakosa fanawi bara titiwai ya yama hiyara
hiri tinahabone tike.
12 Tika yibote tiwa kakanakosa maki bare
itiwai ya yama hiyara hiri naboneke", ati ne-
matamonaka.

*Matehe me kakamabone Sesowi ati nemata-
monaka he ni ya.*

13 Matehe me kakamemetemoneke Sesowi ni
ya, yehe kakibarehibonaha, matehe ni ya. He
ya tataba me me hora nemetemoneke, me me
kakamarahabone mati Sesowi ni ya.
14 Sesowi me ihi awe yawamisehimatamonaka.
"Matehe hine kamake owa ni ya. Me te ma
nikiriyahi. Teoso ka towisawa kobo nake ya haha
matehe nima me naboneke me ha hina mati, he
ya me tabahabone mati.
15 Teoso ka towisawa tabi te nofi ya matehe
nima te nabone teke. Matehe nima te ri ya
Teoso ka towisawa ya te tabarabone teke. Keye
amakere", ati nematamonaka.
16 Sesowi matehe tiwari namise mera besa
nematamonaka, yehe kakibarehari matehe mese
ya, Teoso matehe kakatomehibonaha.

*Me ka owa honehi Sesowi ya tabarebona ati
nematamonaka.*

17 Sesowi yana tone tokomematamonaka hawi
ya. Me ka owa kana ni kakehimatamonaka
Sesowi ni ya. Iso yobati ya wehimatamonaka,
Sesowi aate nari. "Ota ka borofeso titaminate

ama tike. Himata hiri oribe, oko wini fara tohatehabone owa Teoso taboro ya, ati ehene?"

18 Sesowi ati yana nematamonaka. "Himataba otaminahamone tine tiri? Teoso ta oharika, taminari.
19 Hibati ya Teoso ati yana nematamonaka, ati tiwatowahari. Ati e nematamonaka ahi:

> 'Te ka owa tinabowarabone tike. Tifana tika yibote amara ahi tirahabone tike. Te one me ka yama tibotirihi, keye hiri tirihi, tinahabone tike, te ka one me ihimone tikamina tiwa. Te ka owa tikeyerahabone teke, hinaka yama titihabonehe. Abi tinofa, ami tinofa, tinahabone tike',

Teoso ati nematamonaka", Sesowi ati nematamonaka.

20 "Owehene nafi e teha ama oke, onafira owa".

21 Sesowi hekatome hinofematamonaka. "Tika yama oharia hasi ke, hiri tinahabonehe. Tikamahi, tika yama ta tibeya, yinero manakonebana. Faya yinero ebe tinahi, me honara me ni ya. Tika yinero nafihibonaka fahi, neme ya. Yinero ta ni hawa tihi ya tikamabone tike owa ni ya, e famawahabone e".

22 Sesowi ati mite tokomematamonaka, kokoriri nari, yama kihahari.

23 Sesowi nonokowa ne mera hiyarematamonaka, he ya tataba mati. "Yama nihinakere haro, e ka owa honehi ka yama, Teoso ka towisawa ya famehibana".

24 Sesowi ya tataba he ati me mita "Hika", me
ati nemetemoneke. Sesowi ati yana namatasehi-
matamonaka. "Matehe, yama nihinakere, Teoso
ka towisawa ya e tabiba ka yama.
25 E ka owa honehi e nebonaka ahi, kamero
nima. Kamero ka yama nihinakere, tokiyomaba
karo akoye hoti ya. Yama nawahi mati toha
awineke, e ka owa honehi Teoso ka towisawa ya
famaba karo".
26 Me abe hiyaremetemoneke, Sesowi ati me
kahiyara mati kasiro ya waha. "Teoso me
hikasomahaba me watateraba me awineke", me
ati nemetemoneke.
27 Sesowi mera kakatome mera hiyaremata-
monaka. "Yama nihinakere e ni ya. Teoso ni
ka yama nihinake. Yama nihinaraba watatera
amake Teoso ni ya", Sesowi ati nematamonaka.
28 Betiro ati yana nematamonaka. "Sesowi
ota ka yama ota kakosa otake, yama nafi, e
tabawaibone karo", Betiro ati nematamonaka.
29 Sesowi ati yana nematamonaka. "Te ka yobe
te kakosini, e tabawaibone karo? Te ka niso me
te kakosini, hiyara amosa te kaminibone karo?
Te ka ami toharawa, te ka abi me toha, te ka
asima toharawa, te ka matehe toha, te ka fatara
toha, na te kakosini?
30 Teoso te ka yamabone ta nebonaka ahi, bofe
ya, yama tamaharo mata ya. Te ka yobebona
toha, te ka niso mebone me toha, te ka asi-
marawabone toharawa, te ka amirawabone to-
harawa, te ka matehebone toha, te ka fatarabone
toha, naboneke. Me one tera kakoaba amake.
Yama toyabo ya te wini fara toha, tehaba teke
Teoso taboro ya, ati ehene. Keye amakere.

31 Me tamaha me tai toa me yotowamatehaba me amake. Me yotoha me tai tohawamate-haboneke", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka tasa.

32 Serosarei hawi ya me tokomemetemoneke. Sesowi tai tohamematamonaka. He ya tataba "Hika", me ati nemetemoneke. Me one yotoha me kokoriri nemetemoneke. Mera ha nemata-monaka tasa, me 12 na mati tasa, mera hiyari oharibonaha. Me one kaminematamonaka, he me kakoamone mati.

33 "E tokomakehaba eke Serosarei ya. Neme ka Owa me ta naboneke sasetoti me ka hiti me ni ya, Mowisei ati kakamina me ya me taba mati. Me hikahabanebonaka, ahabebonaha. Me ta hinehibonaka bara me ni ya.

34 Me haha hikanebonaka, me firo hinahari. Me kosi hinehiba amaka. Me hinabowawaha hinehiba amaka. Manakobisa yama wehe terei ni ya wamisameba amaka yati tohawamari tasa", Sesowi ati nematamonaka.

Tiako ya Yowao me famaha Sesowi me aate nemetemoneke.

35 Tiako ya Yowao me famaha Sebeteo biti me tohaha Sesowi ni ya me kakiehemetemoneke, Sesowi me aate nabone mati. "Sesowi fara ota ati nima tinahabone tike", me ati nemetemoneke.

36 "Himata nima oribe te ni ya? Himata ta oribe te ni ya?"

37 "Towisawa tohi yana tini ka yama ya ota fami ka owa itaribonaka fahi, tika kanihina ya. Ota fami ka owa itari, nebonaka tika yasoka ya", me ati nemetemoneke.

38 "Haha yama te kamina te watokere", Sesowi
ati nematamonaka. "Fara kobo okofawahabone
te kafawibana? Okofawaboneke hibayata ya.
Oko batisa niteba nima te batisa ni naba te
ama? Owa nima te tehaba te ama, owa me
nabowabone owa?" ati nematamonaka, ahabite-
bona kaminari.
39 "Ee", me ati nemetemoneke.
"Fara kobo okofawahabone te kafawaboneke.
Oko batisa niteba nima te batisa ni nabone teke.
40 Owati ihi amaraboneke, e ka owa itaribona
karo obeheri ya. Teoso oharibonaka, e ka owa
kaminari, itaribonaha obeheri ya", ati nemata-
monaka.
41 Sesowi ya tataba me one hiyara me mita
Tiako ya Yowao me famaha me atimone me
nofaremetemoneke.
42 Sesowi mera ha nematamonaka, mera hi-
yarebonaha. "Bara me ihi te watote me amake.
Me ka towisawa memone me ati e te me amake
ahi: 'Ha owa ta me ka hiti ama oke', me ati te me
amake. Me ka hiti me me yose, te me amake.
43 Me ihi nima te ehene rabone teke ha te ta.
Titaminahabone tina te one me tinarifahabone
tike.
44 Tika one me ka hiti tohi tinofi ya me nafi
nanarifa tihahabone tike.
45 Neme ka Owa nima tinahabone tike. Neme
ka Owa kakehareka, me one narifebonaha.
Me hinarifarebona ati nareka. Kakehareka,
ahabebona ati nari, me manakonebone nahabi-
hibonaha", ati nematamonaka.

Sesowi Batimeo kasomematamonaka, noko awarari.

46 Me kobo tonamemetemoneke sitati Seriko
ya. Sesowi he ya tataba me toha, me tamaha me

toha, nemetemoneke. Seriko ya me tasi tonama Batimeo itarino ati yana nematamonaka hawi beheri ya. Timeo bitimatamona amaka Batimeo, noko awarari, yinero haha toahari me ni ya.

47 Sesowi Nasare ka kakehimona me ati na me ati Batimeo mite ati yana nematamonaka, kita ya. "Sesowi Tafi ka noti owa aawawa tinahi", ati nematamonaka, Sesowi ha nari.

48 Me tamaha me hora hikasematamonaka, ha ni fawa nebonaha. Ha ni fawa rematamonaka. Ha ni kitamisehimatamonaka mata ya. "Sesowi Tafi ka noti owa aawawa tinahi", ati nematamonaka.

49 Sesowi ma nake mera hiyarematamonaka. "Te ha naho", ati nematamonaka.

Me ha hinehimatamonaka, noko awaterari. "Yayai tinahi. Tiwamisahi. Tiwa ha ka", me ati nemetemoneke.

50 Makari koro tose yora namise kakehimatamonaka Sesowi ni ya. Sesowi aate hinehimatamonaka.

51 "Himata hiri onahabone tiri tiwa ni ya?" ati nematamonaka.

"Habi, yama awi onofa oke", Batimeo ati nematamonaka.

52 "Yayaka. Titaminawamabana tike waha, okitamone tini karo", ati nematamonaka. Yama awamematamonaka hibati ya. Faya Sesowi me ya tabehimatamonaka, hawi ya.

11

Sesowi tokomakehimatamonaka Serosarei ya, someto biti weye hinahari.

1 Me kobo namehemetemoneke, tabora Beti-
fase ya Betania famaha ya orifa boti ka atami
waha ya, Serosarei yabori karo. Me kobo nami
ya he ya tataba mera yosehimatamonaka, me
fama mati.
2 "Te towakahi tabora ya, fa kowani ka tabora.
Te towakiyomawiti ya tabora ya someto biti te
wasihaba teke matohari, era weye namatarahari
mata. Te tise ya te kakamebonaka ahi.
3 Me ati yana ni ya 'Himataba te tisara?' me
ati ni ya te ati e naba teke ahi: 'Ota ka Hiti
hinahareka. Ta hinamebonaka hibati ya', te ati
nabone teke".
4 Me towaka someto biti me awehemete-
moneke, wahari hawi ya, matohari nokobi awe
ya. Me hitisematamonaka.
5 Me one nahoha me ati yana nemetemoneke.
"Himataba someto biti te tisineri?" me ati neme-
temoneke.
6 Sesowi ati me kamini ya me ati amosemete-
moneke waha.
7 Sesowi ni ya someto biti me kakama me ka
makari me so nirihemetemoneke asometo bari
ya. Sesowi itarimatamonaka, someto bari ya
waha.
8 Me tamaha me ka makari me so tonihеme-
temoneke hawi ya, hawinebonaha. Me one awa
ini afe kihaha me baka nemetemoneke, me so
hikanihabonehe hawi ya.
9 Me one tai toha, me one yoto, nemetemoneke,
me ha ni kitaha mati. "Kakehareka Teoso ati
ehene. Teoso hinofa hika. Teoso amosaka.
10 E ka iti Tafi hinaka noti towisawa tohawe-
bonaka waha, fare Tafi nima. Teoso hinofa hika.

Haha neme ka me winaha 'Teoso amosaka', me ati naboneke", me ati nemetemoneke.
11 Sesowi tokiyomematamonaka, Serosarei ya. Tokiyomehimatamonaka teboro wari ka yama ya. Teboro ka yama nafi ki nematamonaka. Fari tonamematamonaka Betania ya, he ya tataba me ya tabahari, me 12 na mati, bai toke ehene.

Sesowi fiko hora nematamonaka.

12 Yama wamini ya Betania ya me yana tona me tokoma Sesowi fimihimatamonaka.
13 Fiko awaba nematamonaka, afe kihaharo. "Fiko boni naha awineke", ati ne tokehimatamonaka, fiko awehibonaha. Kobo towiti hiwa boni wataremetemoneke. Afe hinama tohehemetemoneke, fiko bobono amari ka yama tohi karo.
14 Ati yana nematamonaka. "Fiko tibonomaraba ama tike", ati nematamonaka. He ya tataba ati me himitematamonaka.

Sesowi mera toyosemehimatamonaka, yama me ta na mati teboro wari ka yama ya.

15 Serosarei ya me kobo tonamemetemoneke. Tokiyomematamonaka teboro wari ka yama ya. Mera awehimatamonaka, yama me ta na mati. Me hiyosememetemoneke, me tokomabone mati. Yama me nikaha mera toyosema nematamonaka. Moweta me toroka na me ka mesa bebehe kawahematamonaka. Monowi me ta na me ka katera bebehe kawaha nematamonaka.
16 "Yama te kakimaraba teke teboro wari ka yama ya", ati nematamonaka.
17 Mera kanawanehimatamonaka. "Teoso ka yama hani ati e teha amake ahi:

'Oko yobe Teoso hihiyaramona me hinehiba amaka, tabora nafi ka owa me ha nabone mati',

Teoso ati nematamonaka. Haha yama hani te watoke. Yama boboti me tabori tohawake te ehene", ati nematamonaka.

18 Sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, na Sesowi ati me mita me abe hiyaremetemoneke. "Himata nima e nabowi neba amara?" me ati nemetemoneke, me hinakomehari, me one Sesowi ati kahiyara me ihi, me tamaha mati.

19 Bai toke ya me yana tona me tokomemete-moneke.

Sesowi fiko kaminematamonaka.

20 Yama wamini ya me kama fiko me fiya tonamemetemoneke, waya tonaharo, nafi.

21 Betiro yama wati nawahe ati yana nemata-monaka. "Ota ka borofeso fiko tiwa ha, fiko hora tinaharo. Waya tonake", ati nematamonaka.

22 "Teoso kiti te watowahi waha.

23 Yati nemeha waha hine koro nifehabone te ati ni ya ma ya, yati hine koro nifehaboneke ma ya, te ati ehene, Teoso kiti te wato ya, Teoso ati amosemona te ati boti ati ni ya. Keye amakere.

24 Makoni owati e nara oke ahi: Teoso te ha ne yama ta nebona te ati ne ya, fara te ati nima yama naboneke, Teoso ati amosemona te ati ni ya.

25-26 Teoso ha tini ya me ihi hiyara fawa tinihabone tike. Me ihi fawa tini ya tiwehene hiyara neme ya te ka abi winehi tiwehene fawa nibonaka", ati nematamonaka.

Hike ati eheneno yama e na hiri tine tiri?

27 Me tokomemetemoneke Serosarei ya. Me kobo tonama Sesowi yaka nematamonaka teboro wari ka yama ya. Sesowi yaka ne ni ya me kakehemetemoneke, sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, me ka hiti me toha, na mati.

28 Me aate hinehimatamonaka. "Hike ati eheneno yama e na hiri tine tiri?" me ati nemetemoneke.

29 "Tera aate okibone bisa ha owa. Yama te kamini ya owa okominahabone oke te ni ya", Sesowi ati nematamonaka.

30 "Hibake ati ehene Yowao mera iibofariseta amara? Teoso ati eheneta ama? Fare ati eheneta ama? Te ati yana nahi", ati nematamonaka.

31 Faya me abe hiyaremetemoneke. "Teoso ati ehenetemona e ati ni ya ati e neba awaka ahi: 'Himataba ati te nofareta amara?' ati neba awaka.

32 Fare Yowao ati ehenemona e ati rabone eke bisa", me ati nemetemoneke. Me one me nakomehemetemoneke, Yowao Teoso ati kakamina tohehimona me ati na mati.

33 Me ati e nemetemoneke ahi: "Yowao ota watokere", me ati nemetemoneke.

"Yowao kamini te nofari ka owa yosehi kamini onofabisa okara", Sesowi ati nematamonaka.

12

Ofa me heta na me taminemetemone amake.

1 Sesowi hiyara kaminematamonaka me ni ya. "E ka owa ofa tamaha koro nematamonaka. Yama bari kanehimatamonaka, ofa wati bari kanahari. Hoti wi nematamonaka, ofa boni me

natabobone karo, fehe me hiri hinahabonehe.
Yati hiri ni nemeha nawehimatamonaka, hinaka
owa iitaribonaha, ofa kakatomehibonaha. He
ni ya ofa me heta nemetemoneke ati ehene, ofa
boni me ebe nabone mati. Faya tokehimatamon-
aka yama bara ya".
2 Ofa boni hahata ka yama ya hinaka yama
aahi yosemematamonaka ofa me ahi na me
narabi nima nebonaha, ofa me ebe kanahabone
mati".
3 "Ofa hiti ka yama aahi me hiwate me baro
hine me hiyosemehimatamonaka, hinita toha-
hari".
4 "Hinaka yama aahi owa yosematasehimata-
monaka. Tati me ba hirehimatamonaka. 'Tihiya
tikere', me ati nemetemoneke.
5 Hinaka yama aahi owa yosematasehimata-
monaka, me hinabowebanoho. Hinaka yama
aahi me one tatama na yosemakehimatamonaka.
Me one me baro, me one me waka, na tohehеme-
temoneke".
6 "Biti ya famasa nematamonaka, biti hinofari.
Biti yosemakehimatamonaka me ni ya waha.
'Okatao me kakorahaba me awineke', ati nemata-
monaka".
7 "Faya biti kamaki kobo namaki me hiwe me
abe hiyaremetemoneke. 'Efe biti amaka hari.
Ofa hiti ahabe ya hinaka yama hihawaboneke
waha. Hima e nabowaho. Hinaka yama e
ihawaibeya', me ati nemetemoneke.
8 Me hiwate me hekamematamonaka ofa wati
beheri ya".
9 "Himata nima ofa hiti neba amara waha?
Kame ya mera nahabihiba awaka afa mati.

Hinaka ofa tabori totimake ya ta hiwahawitiaba
amake me one ni ya.
10 Teoso ka yama hani te awatera ama, ati e
naro ahi:

'Yobe me hiri na yati one me hinofara afa yati
yobe ewene taiti tohineke waha.
11 Teoso ati ehene amaka. Afa yama amosate
amake mata ya e ni ya'",

Sesowi ati nematamonaka, Teoso ka yama hani
ati kaminari.
12 Sesowi me watahabone me ati nemete-
moneke. Sesowi mera kaminemona me ati
boti ati nemetemoneke, haha hiyara kaminari.
Sesowi me watahabone me ati na Sesowi me
watara me tokomemetemoneke, me one me
nakomeha mati.

Sesa ka yinerobona e ta nibana?

13 Fariseo me toha, Eroti me one toha, na me
tokomakehemetemoneke Sesowi ni ya Sesowi me
aate nabone mati. Sesowi me aate ni ya Sesowi
ati hiyarebona me ati nemetemoneke.
14 Me kamakia Sesowi me hiyaremetemoneke.
"Ota ka borofeso ama tike. Borofeso tiwa ota
watoke, me tinakomehara tiwa. Yama nafi
tikaminate ama tike me nafi ni ya. Keye hiri
titera ama tike. Otara tikanawanate ama tike,
Teoso ka hawi yokana ya. Tiwati ota mitahabone
ota ati na otake. Sesa ni ya yinero e ta te ama?
Himata nima tiwati ribe?"
15 Sesowi me keyehabone me ati na Sesowi me
hiwatoemetemoneke. "Himataba owa te totomi

nineri? Oko mowetaba te kakamahi, owehibana, tenario", ati nematamonaka.
16 Me hekamehimatamonaka. "Hibake kanamori amara hari, moweta kari? Hibake ino amara ha, moweta kari?" Sesowi ati nematamonaka.

"Sesa ino amaka, Sesa kanamori ya famahari", me ati nemetemoneke.

17 "Fare Sesa ka yama te ta nabone teke fare Sesa ni ya. Fara Teoso ka yamabisa te ta nahi fare Teoso ni ya", ati nematamonaka.

'Hika', me ati nemetemoneke.

Satoseo Sesowi me aate nemetemoneke.

18 Manakobisa satoseo me one kakehemetemoneke Sesowi me aate nabone mati. E ahaba Teoso era nakitamarebona satoseo me ati te me amake.
19 "Borofeso Mowisei ka yama hani ati e teha amake ahi e ni ya: E ka owa ahabe fati kahiwara haro nisori fati hitiwahaboneke, biti nawahabonehe, hahi ahabe biti nawabona kari, Mowisei ati nematamonaka.
20 E ka owa biti me 7 nemetemoneke. Taiti fanehi kahiware ahabematamonaka.
21 Nisori fati hitiwa nisori ahaba, nematamonaka, kahiwarahari tasa. Nisori owa toha, nematamonaka.
22 Nisori me one ahaba, nemetemoneke, me kahiwaraha mati. Fana ahaba, nemetemoneke me nowati ya.
23 Teoso ati ehene me kitami ya hike fati tohahaba amari, me nafi yabaharo?" me ati nemetemoneke.

24 "Te ati hiyakere", Sesowi ati nematamonaka.
"Teoso ka yama hani te watotera te amake. Teoso
te watorihi, ke, kitahari.
25 E ahaba e kitama e abe itimatera amake. E
e nabone eke, Teoso nanarifa me nima".
26 "Afa yama e kaminaboneke, e wamisami
karo. Mowisei ka yama hani te awarini, ati e
naro ahi? Mowisei Teoso hihiyarehimona ati
nematamonaka awa bite wai ya. Teoso ati e
nematamonaka ahi:

'Abarao, Isaki, Yako, me na me ka Teoso ama
oke',

ati nematamonaka, me sawisa ni karo he ni ya.
27 E ahaba ka Teoso amakara. E yati tohaha e
sawiha ka Teoso amaka. Te ati e na hiyakere
mata ya", Sesowi ati nematamonaka.

Himata yama amosi mati tohari e hiri nabana?

28 Me hiyarani me ka owa Mowisei ati kakam-
ina tohehi kakehi me ati mitehimatamonaka.
Sesowi ati mite Sesowi ati amosematamonaka
he ni ya. Sesowi aate nematamonaka. "Himata
yama amosa Teoso nofate amara kasiro ya?"
29 "Teoso ati e te amaka ahi:

'Owati te kamitamatahi, Ihayeo me te tohaha
te. Teoso e ka Hiti oharite amaka.
30 Tika Hiti Teoso tinofabone tike tiwati boti ya
kasiro ya, tika kiti ya tabaharo',

Mowisei ati nematamonaka.
31 Teoso ati owa e te amake ahi:

'Fara tiwa tinofa tiwa nofi nima te one me nofi tinahabone tike'.

E ehene e na Teoso hinofate amake ahi kasiro ya. Teoso ati famate amaka", Sesowi ati nematamonaka.
32 "Ota ka borofeso tiwati amosake", Mowisei ati kakamina ati nematamonaka. "Tiwati e narake ahi: 'Teoso owa watatere amaka. Teoso oharite amaka', tinahara tike. Keye amakere.
33 Teoso e nofatehabone Teoso ati te amaka e ati boti ya kasiro ya. Fara era e nofa era nofi nima e one me nofi e nabone Teoso ati te amaka. E ehene e na Teoso nofate amaka ahi, kasiro ya. Bani e tabasi na Teoso ni ya bani e ta na e aamosa raba te amake Teoso ni ya. Teoso era nonofa raba te amaka, yama one e ta ni ya he ni ya", ati nematamonaka.
34 Sesowi ati himite yama watohimona hinehimatamonaka. "Ha tiwa Teoso ya te faminima ke", Sesowi ati nematamonaka. Sesowi aate ni me fawa nemetemoneke waha, me habi bayimari karo.

Kirisito Tafi ka Hiti tohe ya himataba noti hiraba?
35 Sesowi mera kanawanehimatamonaka teboro wari ka yama ya. "Kirisito Tafi hinaka noti tohatehibona Mowisei ati kakamina me ati nofa me amake. Himata me ebe na me ati e nineri ahi?
36 Fare Tafi ati e nematamonaka ahi:

'Teoso ati e nareka ahi oko Hiti ni ya: "Tiwitarehi oko kanihina ka ya. Tiwa me nofara me kitaraba me amake tiwehene,

owati ihi. Tiwariabone tike me mese ya, me tai tikana tiwa'",

Tafi ati nematamonaka, Teoso ati kaminari, Teoso Kanamori ati ehene. Kirisito Tafi ka Hiti tohehimona Tafi ati nematamonaka.
37 Kirisito Tafi Hiti hinihematamonaka. Kirisito Tafi ka Hiti tohe ya himataba hinaka noti tohe-hiba amara?", Sesowi ati nematamonaka. Me nafi Sesowi ati kamitemetemoneke. Ati me hinofematamonaka.

Tera te kakatomahabone teke, Mowisei ati kakamina me ni ya.

38 Mera kanawanehimatamonaka. "Tera te kakatomahabone teke, Mowisei ati kakamina me ni ya. Me yaka teha me amake sitati ya, makari yaboha me akaha mati. Mekato ya me sawiha me one ati yana ni me nofate me amake, 'Afa ama ti?' me ati na mati me ni ya.
39 Sinakoka ya me sawiha nahori me nofateha me amake me one nokosi ya. Ayaka ya me sawiha nahori me nofateha me amake ayaka hiti beheri ya.
40 E fanawiri makiti kihamarawara yinero ta narawabone me hirawa yinero kiharawara yobe ta narawabone me ati te me amake. Afa me ihi yobe kihamaterawara amake. Fara me ora ni yaboteha me amake, me one me ati me himitibone karo, me me kahiyaribone karo. Teoso mera kosi tehiba amaka mata ya", Sesowi ati nematamonaka.

Fanawi honara yama ta na Sesowi kahiyarehi-matamonaka.

41 Sesowi itaribasematamonaka yinero kafori beheri ya, mera kakatomahari, yinero me te na mati fare yinero wiyene ya, teboro ka yinero wiyene. Me tamaha yinero me kihaha yinero me were nemetemoneke, yinero tamahari.
42 Me ka one kamakiemetemoneke honararo, maki ahabemata. Hinaka moweta famehi te nemetemoneke, fotarari.
43 Sesowi he ya tataba mera ha nematamonaka, mera hiyarebonaha. "Ihi te awa haro, maki watamarahari, honararo. Hahi yinero fanawi honara ta hinehi nafi mati tohaka. Me one yinero ta hinehi ta fotakara. Keye amakere.
44 Haha me honaha me ka yinero hasi ne me ta hinareka. Fanawi honara hinaka yinero nafi ta narake, tafeba kanikaraharo mata", Sesowi ati nematamonaka.

13

Teboro ahabatebona Sesowi hinehimatamonaka.

1 Sesowi me kiyomamehemetemoneke teboro wari ka yama ya. Sesowi ya tataba owa ati yana nematamonaka. "Ota ka borofeso yati tiwa ha teboro karo. Teboro taboro ka yobe tiwa ha, yobe ehebote", ati nematamonaka.
2 "Yobe te awe awa, amosari?" Sesowi ati nematamonaka. "Hahi yobe nafi me nabowaba me amake. Yama bari kani hasi naba watamarahaba amake", ati nematamonaka.

Yama nawaha nahabone Sesowi ati nematamonaka.

3 Sesowi tokomisehimatamonaka, orifa wati
ka atami waha ya. Itarimatamonaka, teboro
kakatomahari hike ya. He ya tataba me ya tabi
oharimatamonaka. Betiro, Yowao, Atere, Tiako,
Sesowi me aate nemetemoneke.
4 "Yama amo ni e ni ya natehaba amari, afa
yama? Himata nima yama na ota awibaribe,
Teoso hinamoaro?" me ati nemetemoneke.

5 "Tera te kakatomahi. Tera me keyehariyahi",
Sesowi ati nematamonaka.
6 "Me tamaha me kakehaba me amake, owa-
mone hine me toniha mati. Me ati e naba me
amake ahi: 'Efe ama oke', me ati naba me amake,
me tamaha me me keyeha mati.
7 Yama mowa ni tamine te mitahaba te amake.
Me tamine te mita, naba te amake, me abe mowa
nabone me ati na mati. Te watorabone teke. Afa
yama kakehaba amake, Teoso ati ehene. Yama
nafi ahabaraba amake mata.
8 Bara me abe mowa naba me amake. Tow-
isawa me toha naba me amake, me abe mowa
na mati. Me tafeba watamaraboneke. Wami
behe naba amake tabora nafi ya. Yama nafi
ahabarahaba amake mata. Yama hiyara yana
tobone ka yamabone amake haro. Yama hiyara
one nafisa naba amake mata.

9 Tera te kakatomiyahi. Tera me te naba te
amake, tera me ta naba te, me ka sitati me ka hiti
me ni ya. Tera me kosi naba me amake sinakoka
toro ya. Tera me namohaba te amake kofenato
me ni ya, owa te nofa owehene. Tera me namo
naba te amake, kofenato me toha, towisawa me
toha, na me ni ya. Owa te kaminabone teke me
ni ya.

10 Teoso ati ehene hiyara amosa kaminatehiba
amaka tabora nafi nima.
11 Tera me towakami ya me one ni ya tera
me ta ni ya, 'Himata nima owati ribe?' te ati
boti ati raba te amake. Afa yama ya te ka
yama te kaminaba Teoso ta neba amaka. Te ati
amaraboneke. Teoso Kanamori atiba amaka",
Sesowi ati nematamonaka.
12 "E ka owa anoti ta neba awaka, me one
hinabowehibana. Owa hinaka matehe ta neba
amaka me one ni ya, me me hinahabihaba
mati. Owa bati ya mati me famaha mera kakoba
amaka. Mera ta neba amaka, me one me me
waka hinahaba mati.
13 Me nafi tera kakoaboneke, owa te nofi karo.
Owa nofi te fawa ri ya Teoso tera kasomebonaka.
14 Yama habosia te awahaba te amake, ware-
haro tabori amara ya". (Oko yama hani te ki na
yama okominaha te watohi.)

"Soteya ka tabora ya te sawiha te tokomaba te
amake yati nemeha ya.
15 Yobe bari ya tiwariha tikamabana tike hibati
ya. Tikisami ya tikiyomamarahabone tike yobe
toro ya, tika yama tinakamahabone tiwa.
16 Fatara ya yama ahi tina tokomakabote tina-
habone tike. Tikamarabone tike tabora ya, tika
makari tinakamahaba tiwa.
17 Me fanawi nabati weyeri narawa kokoriri
narawaboneke. Me fanawi one matehe yoari
fehe hifarawaha kokoriri narawa naboneke.
18 Teoso te aate, niyahi, sire yama toharibone
karo.
19 Yama e naba watatera amake, hiyararo,
haha nima naro. Yama e naba watamaterihi

naba amake, hiyararo.
20 Haha yama Teoso sene nimehibonaka, hi-
naka me ihi, me hikatikaha mati. Ehene e re ya
me nafi ahabene me amake".
21 "Haha yama tohi ya me ati e naba me
amake ahi: 'Hahi Kirisito amaka', me ati naba
me amake. 'Te awa fari', me one ati, naba me
amake. Me ati te nofariyahi.
22 Me one Kirisitomona me ati naba me amake,
keye me hiri na mati. Me one Teoso ati kakamina
memone me ati, naba me amake, keye me hiri na
mati. Yama me namohaba me amake, fotaharo,
me hiwatoharo. Me tamaha me me keyehaba
me amake. Haha Teoso me hikatika me me
keyehene me amake fahi.
23 Te ati katomoriyahi. Yama kamini tai ohine
oke, te watobahabonehe, nafi".

*Neme ka Owa kamitebona Sesowi kamine-
matamonaka.*
24 "Afa yama nawaha ahabi ya bahi owihiba
amaka. Abariko oyamarihi neba amaka.
25 Amowa me foro naba me amake. Neme nafi
hihiya nawahaba amake.
26 Faya Neme ka Owa me awahaba me amake,
kamahari, sawihari neme sabi boti ya, kitahari,
oya kanikimahari kasiro ya.
27 Ati ehene he nanarifa me me yoro tokani-
wamaba me amake, me hikatika mati, me saw-
iha mati yama nafi ya".
28 "Yama te watohaba te amake, fiko ka yama
nima naro. Fiko afe yati kitara afe yanaha te
awaha yama te watote te amake, yama hiwe ka
yama, yabokiraharo.

29 Fiko ka yama nima Neme ka Owa ka yama
naboneke, kamahari. Haha yama okominaha te
awi ya yama te watohaba te amake, Neme ka
Owa kamabona ka yama, yabokiraharo.
30 Te one me sawisa naboneke haha yama
okominaha nafi kaki ya. Keye amakere.
31 Hine ya neme ahaba, wami ahaba, tehaba
amake. Owati ta ahabateraba amake.
32 Teoso biti kamabona ka yama wehe e wa-
totera e amake. Teoso nanarifa me hiwatorihi,
Teoso biti hiwatorihi, hite amake. Okobi ta
hiwato hike, ohariari".
33 "Te ati katamoriyahi. Te amo riyahi. Neme
ka Owa kamabona ka yama te watorineke.
34 E ka owa nima yama naboneke, tokahari
tabora one ya, hinaka yama aahi mera yosehari,
hinaka yama me hekatomabonehe. Hinaka
yama aahi owa yama koro, hinaka yama aahi
owa yamata wasi, owa nokobi ya ware, nemata-
monaka, yama kakatomahari. Amo rebona ati
nematamonaka.
35 Te ati katamoriyahi bisa. Te ka Hiti amo ni te
watokere, kamehibonaha. Bahi toke ya kame ya
kama, yama soki ya kame ya kama, yama soki
enoki ya kame ya kama, yama we kamaki ya
kame ya kama, neba awaka.
36 Te amo ni bata karayaho.
37 Te tonokoyahi. Me one toha, te toha, na te
narabo nima one oke".

14

*Sesowi me nabowabone me ati nemetemoneke,
me ka hiti mati.*

1 Yama wehe famaha hasi kanehemetemoneke,
bao fehemeto kihare ka ayaka me hiri nibone
karo, Basikowa tohaharo. Sasetoti me ka hiti me
toha, Mowisei ati kakamina me toha, na Sesowi
me watahabone me ati nemetemoneke, me one
me me hiwara mati, me hinabowebonaha.
2 Wati me hinofarematamonaka Basikowa ka
ayaka tohi karo, me tamaha me me nakome karo.
Me me mono rabone me ati nemetemoneke, me
tamaha mati.

Fanawi esitarato sika nisehemetemoneke Sesowi tati ya.

3 Sesowi sawihimatamonaka Simao mese hi-
yare ka yobe ya, Betania ya. Sesowi tafehi itari
ni ya fanawi kakehemetemoneke, yama tama
kanaharo, yama wiye yati yama ni tohaha ya,
esitarato kafoyini karo, nato hinita. Yama waka
kana yama sika nisehemetemoneke, Sesowi tati
ya.
4 Ihi nofati me amara me abe hiyareme-
temoneke, me one. "Himataba esitarato
katomineri, manakone nafiharo,
5 fa fowe oharia ka yama ahi ni manakone
ya manakone tohaharo? Yama amosene amake,
esitarato ta ni ya, yinero manakonebana, yinero
e ta nibone karo me honara me ni ya", me ati
nemetemoneke. Faya fanawi me hora neme-
temoneke.
6 "Hine hikatoma hike", Sesowi ati nematamon-
aka. "Himataba ihi e na ihi te hora kineri? Ihi
amosake owa ni ya.
7 Me honara me sawi fawa teraboneke te ni ya.
Fara me kasomi te nofi nima te nabone teke. Ha
owa ta oko sawi fawa nabone oke te ni ya.

8 Fara ihi hiri nineke. Ohabamatara owa
ketehineke esitarato ya, oko kamobone ayata
tohi karo.
9 Yama toyabo ya, hiyara amosa yama nafi ya
me kamini ya, fana ihi me kamina, tehaba me
amake. Ihi me wati hiwahatehaba amake. Keye
amakere", ati nematamonaka.

Yota Sesowi ta nebona ati nematamonaka me ka hiti me ni ya.

10 Yota Isikarioti tokomakematamonaka sase-
toti me ka hiti me ni ya, Sesowi ta nebona ati
nari me ni ya. Me 12 na me ka owamatamona
amaka, Yota.
11 Ati mitati me yayai nemetemoneke. Yinero
me ta nabone me ati nemetemoneke Yota ni ya.
Faya ati boti yama nima nematamonaka, Sesowi
ta nabona ka yama, me ni ya.

Basikowa ka marinabone me hawa tonihemetemoneke.

12 Basikowa ka ayaka yana tonehemete-
moneke, bao fehemeto kihare ka ayaka. Ayaka
yana toni ka yama wehe ya ofeya me me wawaka
tohehemetemoneke. Sesowi he ya tataba me
aate hinehimatamonaka. "Hika ya Basikowa ka
marina tafeba ota wasiribe, e tafibone karo?" me
ati nemetemoneke.
13 Me fama mera yosehimatamonaka. "Sitati
ya te towakahi. E ka owa te kobo nabone teke,
faha tiwa kanahari boti ya. Efe nowati ya te
kayotoabone teke.
14 Yobe ya tokiyomame ya yobe hiti te aate
niyahi, te ati e na te ahi: 'Borofeso ati e nareka
ahi: "Hibaka ya yama bari kani tori ya otafaribe

Basikowa tafe okoba owa, oko tataba me ya
otaba owa?" ati nareka', te ati nabone teke.
15 Yama yofi kanehibonaka, yama bari kani
tohamisamakeharo, tori nafiharo, mesa kiha-
haro, hawa tohaharo. E ka marinabone te hawa
tonihabone teke fahi", ati nematamonaka.
16 Faya me towakemetemoneke sitati ya. Fare
Sesowi ati nima yama nemetemoneke. Faya
Basikowa tafebone me wasihemetemoneke fahi.

Basikowa tafe Sesowi me kabehemetemoneke.

17 Bai toke ya kobo namakimatamonaka me 12
na me ya tabahari.
18 Mesa ya me tafa me nahoria me ni ya Sesowi
ati yana nematamonaka. "E taba e tafaha te ka
owa owa ta neba amaka me one ni ya. Keye
amakere", ati nematamonaka.
19 Me yawaha me oohariki na Sesowi me aate
nemetemoneke. "Sesowi owaba ama ha owa?"
me ati nemetemoneke.
20 "Te 12 na te ka owabonaka. E tabaha bao e
taba nineke haro.
21 Neme ka Owa e nebonaka, fara yama me
hikaminehemete nima, Teoso ka yama hani ya.
E ka owa hiwa yokohiba amaka, Neme ka Owa
ta ne ya. He ni ya yama amosenemete awineke,
watare ya", ati nematamonaka.
22 Me tafaha Sesowi bao itihi ati yana nemata-
monaka, "Teoso faya amake tiwehene", ati nari.
Bao ebe ne mera kakawematamonaka."Bao te
warara nahi. Hahi oko ime amaka hari", ati
nematamonaka.
23 Kobo tama ne ati yana namatasehimatamon-
aka, "Teoso faya amake", ati nari. Kobo ya mera
kakawe me hifehemetemoneke fahi.

24 "Haha fi oko emene nima nineke haro.
Ohabi ya Teoso te ya tabe kotarato yati hiri
nebonaka. Ohababone oke, me tamaha me
okasomabone owa.
25 Ofa fehe ofamaraba ama oke mata. Ofa-
mateba amake, te ya otaba owa, towisawa ohi
ya, Teoso ati ehene. Keye amakere", ati nemata-
monaka.
26 Teoso tahi me hiri na me tokomemete-
moneke orifa wati ka atami ya.

*Sesowi he ya tataba me ihibani kaminemata-
monaka.*
27 Sesowi me narabi nima nematamonaka. "Te
nafi owa kakosabone oke. Teoso ka yama hani
ati e te amake ahi:

'Ofeya me nanarifa onahabihe ya ofeya me
tokarikosahaba me amake',

yama hani ati ke.
28 Ohaba okitamahaba ama oke. Tai owamaba
ama oke Karireya ya, te nokosi ya", ati nemata-
monaka.
29 Betirobisa ati yana nematamonaka. "Me
nafi tiwa me kakosi ya tiwa owakanakosarabone
oke, ha owa. E famahabone eke, ha owa", ati
nematamonaka.
30 "Haha yama soki ya owa tiwateramone
tinahabone tike me one ni ya. Tiwati yana ni
terei nabone tike, tiwati e na tiwa, arakawa ha
ni famahi ha ni watare ya mata. Keye amakere",
ati nematamonaka.
31 Betiro Sesowi hora kasehimatamonaka
kasiro ya. "Owati yana rabone oke, tiwa
owateramone ona owa. Keye amakere. E

fama me one era nabowabone me ati na tiwa owakanakosarabone oke", ati nematamonaka. Me nafi ati e nemetemoneke, Betiro ati nima.

Sesowi ora nematamonaka awa boti ya.

32 Me tokehemetemoneke Ketisemani ya. Awa wati ka yama inimetemone amake, Ketisemani. Sesowi he ya tataba mera hiyarematamonaka. "Teoso ha omatibe. Te naorihi ahi", ati nematamonaka.

33 Betiro toha, Tiako toha, Yowao toha, me na me ya tabe mera towakematamonaka. Faya ati boti yawamisehimatamonaka fahi.

34 Mera hiyarematamonaka. "Owati boti kokoriri ke. Ahabinima one oke, kokoriri oni karo. Te nahori ahi, te tonokoa te".

35 Hike ya toka ne sonarisehimatamonaka, Teoso ha nari. "Aba abi tiwati amosi ya ohabarahabone onahara oke.

36 Abi yama nihinaraba watakere tiwa ni ya. Kobo tekitimakehi, onofa okere. Yama onofa ya owehene toharabone oke. Fara yama tinofa ta hiri onahabone oke", ati nematamonaka.

37 Kame he ya tataba me terei na mera wasimematamonaka, me amo nani mati. "Simao, amo tine ti? Tikitarini? Tikitara tiwa awine tike, tinokoaba tiwa, bahi ohari ya", ati nematamonaka, Betiro hiyarari.

38 "Te tonokohi, te ora na te, te ehene hiyara wataribone karo, inamati tera totomi ne ya. Te ati boti amosa yama amosa te hiri nabone te ati na yama tera kasawarineke, te kitara te", ati nematamonaka.

39 Tokatase ora tasehimatamonaka. Fara yama
hikaminaha kaminamatasehimatamonaka.
40 Kamatase mera wasimatasehimatamonaka,
me amo nani mati, nokobisa me koro hikanani
mati. Kamehi ehene me tafiha me ati watareme-
temoneke.
41 Tokomatase kamatasehimatamonaka. "Te
amo tasine? Te hasi nine? Fayawa amake. Oko
amo nibone amake haro. Neme ka Owa me ta
kabote naboneke me ihi hiyara me ni ya.
42 Te nahomisahi. Hima, te awa hari, ka-
makiari, owa ta nebonaha".

Sesowi me watehemetemoneke.

43 He ya tataba mera hiyarasa ne ni ya Yota
kobo namakimatamonaka, me 12 na me ka owa.
Me one ya tabehimatamonaka, yimawa toha,
mata toha ne me bokori na mati. Sasetoti
me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina
me toha, me ka hiti me toha, me na me me
yosehemetemoneke.
44 Yota mera hiyaribehimatamonaka, Sesowi
me watohabone mati. "Efe noko toma onaki
ya te wate ya te towakamehibanaka. Te hasi
nirayaho", ati nibehimatamonaka.
45 Me kobo namakia Yota towanawitimarika
Sesowi ni ya, hibati ya. "Habi", ati nematamon-
aka, he noko bako komi nakehari.
46 Sesowi me watehemetemoneke, me hekame-
bonaha.
47 Me ka owa ohari yimawa soba towiti sasetoti
ehebote ka yama aahi owa narabo ra tari nabase-
matamonaka.
48 Sesowi ati yana nematamonaka. "Te ka-
makine owa ni ya, yimawa toha, mata toha ne

te bokori na te, owa te watahabone te ati na te?
Kofeno mono onahamone te ati na te awineke.
49 Owa te awi nofa te amake me okanawana
owa teboro ka yama ya fara yama we nima.
Himataba owa te wati nofara te amari, teboro
wari ka yama ya? Teoso ka yama hani ya yama
me hikaminehemete nima te ehene nineke", ati
nematamonaka.
50 Sesowi ya tataba me nafi kana nawaha me
hekanakosehimatamonaka.
51 Ohari yotohimatamonaka, hine ya makari
riyo tohaha weye nari, bofe ka watararo. Me
hiwatematamonaka.
52 Me tama hine hinaka makari sota tonaha tasi
tone tokomematamonaka, korone tohahari.

Sesowi warehimatamonaka Kaifa nokosi ya.

53 Sesowi me towakamehemetemoneke sase-
toti ehebote ni ya. Sasetoti me ka hiti me nafi
me me yoro tokaniwamemetemoneke. Me ka
hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha,
nemetemoneke.
54 Betiro yotoba nematamonaka hike ya. Me
kobo tonamemetemoneke, sasetoti ehebote ka
yobe ya. Betiro wakosehimatamonaka yobe
beheri ya, yifo hiwa nari, saotato me ya tabahari.
55 Sasetoti me ka hiti me ya soteo me ka hiti
me nafi me tabaha Sesowi ahabebona me ati
nemetemoneke. Me one me siba nemetemoneke,
Sesowi me kaminabone mati, ehene hiyaremona
me ati nabone mati.
56 Keye me hiri na Sesowi ehene hiyaremona
me ati nama nemetemoneke, me tamaha mati.
Keye me hiri kene yama ati remetemoneke, mera

kasawariharo. Owa ati yana, owa ati yana, nematamonaka, me ati hihiyanikima mati.

57 Me one nahomisa Sesowi yama hiyara hiri nemona me ati nemetemoneke.

58 "Ati e ne ati ota mitahareka ahi: 'Hehi teboro me hiri hinehi onasonahabone oke. Yama wehe terei na ya teboro hiri onahabana oke, me ihi amarari', ati nareka", me ati nama nemetemoneke.

59 Me one ta ati hihiya nemetemoneke.

60 Me baikani ya sasetoti ehebote wamise Sesowi aate nematamonaka. "Tiwati watarine? Keye me hiri na me awine, tiwatimone me kamina tiwa?" ati nematamonaka.

61 Sesowi ati wataremata monaka.

Sasetoti ehebote ati yana namatasehimatamonaka. "Kirisito ama ti, Teoso ota kahiyaratehi biti?" ati nematamonaka.

62 "Efe ama oke. Neme ka Owa te awatehaba te amake, itariari Teoso kitehi ka kanihina ka ya, kamahari neme sabi boti ya".

63 Sasetoti ehebote yawehi fara hinaka makari sibi karematamonaka. "Me e ha namarabone eke, he me kaminaba mati e ni ya, ehene hiyaremona me ati na mati.

64 Fare abono ati te mitawahaka waha, Teoso nima nemona ati nari. Himata nima te ati ri?" ati nematamonaka.

Sesowi ahabebona me nafi ati nemetemoneke.

65 Me one Sesowi firo nemetemoneke. Me one noko hikarafe noko me koho hiwitimatamonaka. "Tiwati yana nahi. Hike tonoko tao kanara?" me ati nemetemoneke. Saotato noko me tao hikanematamonaka.

Betiro Sesowi watoremona ati nematamonaka.

66 Betiro wabasehimatamonaka yobe beheri
ya. Sasetoti ehebote nanarifa kakehemete-
moneke he ni ya.
67 Yifo hiwa ne hiwehi hekatomematamonaka.
"Tisawi tina ama tike Sesowi ni ya, Nasare kari".
68 Betiro ati hiyarematamonaka. "Yama
owato okere, tikaminaharo", ati nematamonaka.
Nokobi wani yabori ya yaka toname ya arakawa
ha ni yana nematamonaka.
69 Sasetoti ehebote nanarifa hiwe yofi hikane-
matamonaka. "Efe owa amaka hari", ati nemete-
moneke.
70 Ati hiyatasarematamonaka.
Yama totoyabo kawahi ya me aate hinehimata-
monaka, me nahoha mati he beheri ya. "Me ka
owa ama tike. Keye amakere. Tiwa ota watoha
otake. Karireya ka me ka owa ama tike", me ati
nemetemoneke.
71 Betiro ati yana tasematamonaka, Teoso
ino itihari. "E ka owa hahi owatotere te
kamininekе", ati nematamonaka. Keye hiri ne
ya Teoso hinabowebona ati nematamonaka, ati
nematamonaka.
72 Arakawa ha namatasematamonaka. Faya
Betiro yama wati nawahematamonaka, aya
Sesowi hikaminaharo, he hiyarari. "Tiwati yana
ni terei nabone tike, arakawa ha namatasare ya
mata, owa tiwateramone tina tiwa". Betiro ati
boti yawe ohi nematamonaka.

15

Birato Sesowi aate nematamonaka.

1 Hiba yama wa ni ya me ati yana toneheme-
temoneke, Sasetoti me ka hiti me toha, soteo me

nafi ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, na me nafi yoro tokana mati, me ka hiti me nafi. Sesowi mano me hikamato me heke me ta hiwitimatamonaka Birato ni ya.*

2 Birato aate hinehimatamonaka. "Soteo me ka towisawa ama ti, ha tiwa?" ati nematamonaka.

"Ee, fara tiwati nima yama nineke", Sesowi ati nematamonaka.

3 Sasetoti me ka hiti Birato me hiyaremetemoneke, yama hiyara tamaha Sesowi hiri nemona me ati nama na mati.

4 Birato Sesowi aate namatasehimatamonaka. "Tiwati yana rine? Me ati timitahi, yama hiyara tamaha hiri tinahamone me ati na mati", Birato ati nematamonaka.

5 Sesowi ati yana namarematamonaka. "Hika", Birato ati boti ati nematamonaka.

Sesowi ahabebona me hinehimatamonaka.

6 Birato soteo me ka owa ohari fifito toniha tohehimatamonaka, fara Basikowa ka marina nima, me kibeha mati kateya ya. Mera aate ne me ka owa ino me hitihi yokana fifito toniha tohehimatamonaka.

7 Me ka owa foyehi inomatamona amaka, Basaba. Basaba me one ya tabehi Homa ka me me mowa na me ihi itiha me me hiwata me me te hinehemetemoneke kateya ya.

8 Soteo me kamakia Birato me aate nemetemoneke, me ka owa fito tonihebonaha.

9 "Efe soteo me ka towisawamona fito onihibana te ni ya?" ati nematamonaka.

---

* **15:1** 15.1 Homa ka owamatamona amaka, Birato. Soteya ka kofenato tohehimatamona amaka, Homa ka me ihi.

10 Sasetoti me ka hiti Sesowi me ta na mera
watohimatamonaka, me one tamaha Sesowi me
nofi karo.
11 Basaba Birato fito tonihebona me ati neme-
temoneke, sasetoti me ka hiti me ati ihi.
12 "Himata nima oniheba amara, soteo me ka
towisawamonaha?" Birato ati nematamonaka.
13 "Te ba kanaho awa ya, ahabebana", me ha
ni ati nemetemoneke.
14 "Himatabana? Himata hiri rano hiyararo?"
Birato ati nematamonaka.
Hine ya me ha ni kitamisehemetemoneke, "Te
ba kanaho awa ya", me ati na mati.
15 Birato Basaba tasi tonihematamonaka, me
yawi ya he me kakoribone karo. Ati ehene
saotato Sesowi me kosi nemetemoneke. Faya
saotato mera yosehimatamonaka, Sesowi me ba
kanahabone mati awa ya.

Saotato Sesowi me haha kanehemetemoneke.

16 Saotato Sesowi me towakamehemete-
moneke kofeno ka yobe Beretorio tohehi ya.
Saotato me nafi me ha nemetemoneke.
17 Makari mamawa na ya me weyeye hini-
hematamonaka.† Tati boronebona me hikowe-
mataka, atine kihaharo, towisawa tati borone
nima naro, me weyeye hinihebanoho.‡
18 Me haha hinehimatamonaka. "Soteo me ka
towisawa, titaminahi", me ati nemetemoneke.
19 Tati me baba hirehimatamonaka. Me firo
hinehimatamonaka. Me isi yobati ya me naoha

† **15:17** 15.17 Me ka towisawa makari mamawa na me weweyeri tohehemetemoneke. ‡ **15:17** 15.17 Me nafi ka towisawa me tati bori oro tohaha me weweyeri tohehemetemoneke.

me boboko tokanihemetemoneke, he me haha kana mati.
20 Faya haha kani me hawa hihe ya makari mamawa na me sota na fara hinaka makari ya me weyeye hinihamematamonaka. Me hekamematamonaka, awa ya me ba hikanebonaha.

Sesowi me nawanemetemoneke awa ya.

21 Me yaka na Sireni ka owa me awehemetemoneke, kobo nakehari, Serosarei ya, kakehinoho Serosarei yabori kari. Inomatamona amaka, Simao, Aresatiri ya Hofo me famaha me ka abi. Me hiyosematamonaka, Sesowi ka awa tiwa kanehibonaha.
22 Sesowi me towakemetemoneke yama ini Kokota tohaha ya. E tati tone ino amake, Kokota.
23 Miha atahone ya fi me ketehemetemoneke, Sesowi hifahabonehe, hifarabanihi.
24 Awa ya me ba hikanematamonaka. Sesowi ka makari me ebe nemetemoneke. Yama me were nemetemoneke, makari me ebe nabone mati.
25 Me hinawanehimatamonaka bahi 9 ya.
26 Awa baki ya yama hani me rawi kana Sesowi tati neme ya awa me nawanemetemoneke, Sesowi ka yama hiyara hiri hina me watohabone mati. "Soteo me ka towisawa amaka", yama hani ati nemetemoneke.
27-28 Yama boboti me famaha me me kanawikimemetemoneke Sesowi beheri ya. Hinaka kanihina ya owa kawa, hinaka yasoka ya owa kawa, nematamonaka.
29-30 Hawi ya me yaka na me haha hikanematamonaka, me tati me weori na mati. "Ahi", me ati

nemetemoneke. "Fara tiwa tikasomahi, teboro tinahabihabone tina tiwa, hiri tinamebonaha yama wehe terei na ya. Tikisamahi awa ya", me ati nemetemoneke.

31 Sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, na me abe hiyaremetemoneke, Sesowi me haha kana mati. "Me one ta kasome hiwa kasomi watore awaka fare", me ati nemetemoneke.

32 "Kirisitomona amaka, Ihayeo me ka towisawa. Kikisama naho, kisami e awabaya, ati e nofawabaya", me ati nemetemoneke. He ya me tabaha me ati yana, nemetemoneke, he me hora na mati, awa ya me kawana mati.

Sesowi ahabematamonaka.

33 Bai nokorise ya yama kayomemetemoneke, yama nafi. Manakobisa yama soki fawa nemetemoneke bai weo towawiti ya.

34 Bai terei ne ya Sesowi ha nematamonaka kasiro ya. "Teoso, oko Teoso, himataba owa tinaharikosine tiri?", ati nematamonaka. Fara me atibisa amake haro: "Erowi, erowi, rema sabakitani?" ati naro.

35 Haha me naho yabora ati me himitematamonaka. "Ati te mitaho, Eria ino ha nari", me ati nemetemoneke.

36 Owa kana ni tokome finakiri towakitimematamonaka. Faya esibosa sa nife hinawanehemetemoneke, awa tati boni ya. Faya ta hikamisamakehemetemoneke, Sesowi hifahabonehe. "Hine naka. Eria kake ya Eria hiti ya iti e aawa nebanaka", ati nematamonaka.

37 Sesowi ha ni kite ya ahabematamonaka.

38 Teboro boti ka yama babari kana makari
tohaha sibi karehemetemoneke. Neme ya sibi
kari yana na sibi kari kisa sibi kari kobo nise-
hemetemoneke bofe ya.
39 Saotato me ka hiti waki Sesowi awehimata-
monaka, ahabari. "Hehi Teoso biti tohe awaka
hari. Keye amakere", ati nematamonaka.
40 Me fanawi naho nemetemoneke hike ya,
Sesowi me kakatoma mati. Maria Matarena
toha, Sarome toha, Maria Tiako ya Yose me
famaha me ka ami toha, Tiako yati.
41 He ya tataba toharawehemetemoneke
Karireya ya, he narifarawaro. Me fanawi one
toharawa nemetemoneke, he ya tabakirawaro
Serosarei ya.

Sesowi me kamohemetemoneke.

42 Sabato nokosi ka yama wehemetemoneke.
Bahi tokehimatamonaka.
43 Yose kake kobo nakehimatamonaka, Yose
Arimateya kari, me ka hiti me ka owa tohahari,
yama kihahari. Teoso ka towisawa kakibona
ka yama Yose nonoki tohehimatamonaka. Habo
bayihi Birato aate nematamonaka, Sesowi abowi
ta nebonaha he ni ya.
44 Keyemone Birato ati boti ati nematamon-
aka, Sesowi ahabamataremona ati nari. Sao-
tato mera yoyose aate nematamonaka, Sesowi
kaminebonaha.
45 Saotato mera yoyose ati mite ati amosemata-
monaka, Sesowi abowi Yose itibasehibona ati
nari.
46 Yose makari riyo tohaha kanike Sesowi
itibase Sesowi rofi kawahematamonaka, makari

ya. Hibehimatamonaka yati hoti me wi hinaha
ya. Yati nafiha karoro towahame tama noki bori
bari kawahamematamonaka yati ya.
47 Maria Matarena ya Maria Yose mati famaha
yama me awehemetemoneke, Sesowi foye ka
yama.

16

Sesowi wamisamematamonaka.

1 Sabato nowati ya Maria Matarena toha,
Maria Tiako mati toha, Sarome toha, me na
e abowi tehene me kanikemetemoneke. Me
hekamakiabone me ati nemetemoneke, Sesowi
abowi me ketehabone mati.
2 Tomiko ya me bosa na hiba bahi kamaki ne
ya me tokehemetemoneke Sesowi temene ya.
3 Me abe hihiyara tosi nemetemoneke. "Hike
yati itiraba, e tokiyomiba karo?" me ati neme-
temoneke.
4 Me kobo tonama yama me aawa na nokobi
howa tokana me awehemetemoneke. Yati nafi-
hemetemoneke, tama noki bori.
5 Me tokiyoma yetene itari me awehemete-
moneke, kahihina ka ya, makari sawawa aka-
hari. "Hika", me ati nemetemoneke.
6 Ati yana nematamonaka. "'Hika', te ati rima
nahi. Sesowi Nasare ka te siba na te awineke,
Sesowi me ba hikanari awa ya. Watamakara ahi.
Kitamatasahareka. Yama te aawa nahi, taboro,
me hibari karo.
7 Te tokomahi Betiro me ni ya, te tokominam-
abaya. Tai tohamebonaka te nokosi ya Karireya
ya. Te awehibanaka fahi. Fare ati narima
nebonaka", ati nematamonaka.

8 Faya tama ya me tasisi na me kana ni
tokomemetemoneke, me hoyahoyari kana na
mati, yama me kahiyara mati. Yama kamini me
watoremetemoneke, me kakome karo.
9 Sesowi yati tohamematamonaka tomiko ya,
yama hiba wa ni ya. Maria Matarena hiwibehi-
matamonaka. Afa hikasomehemetemoneke, hi-
namati me 7 na me ihi tohaharo.
10 Tokoma he ya tataba mera towasimemete-
moneke, me ohi na mati, me yawaha mati.
11 Faya hikaminehimatamonaka me ni ya,
kitamari. Hiwehimona hinehimatamonaka. He
ati me mitaha he ati me nofaremetemoneke.
12 Yama we one ya hinaka me one famaha
sitati beheri ya yaka kanaha me ni ya kobo
nematamonaka, noko awi hihiya nawahari.
13 Me kakama hiyara me kamina me ati me
hinofaremetemoneke.

*Sesowi he ya tataba me ni ya kobo nematamon-
aka.*

14 Yama we one ya he ya tataba me 11 na me
tafaha me ni ya kobo nematamonaka. Mera hora
nematamonaka, me one ati me nofara mati, he
kitami me awa mati.
15 Ati e nematamonaka ahi: "Te tokahaba teke
tabora bara ya yama nafi ya, hiyara amosa te
kaminaba te, me nafi ni ya.
16 Haha owa nonofa me tohawaha me te ii-
bofarisahabone teke, Teoso me hikasomahabone
mati. Te ati me nofara Teoso me hikakohab-
oneke.
17 Owa nonofa me tohaha yama me namohab-
oneke fotaharo. Inamati me toyosemaboneke,

owini me hiri ni ya. Me ati hihiya naba me amake.
18 Maka me wataha me tama ni ya, maka kome wataraboneke me ni ya, mera wai naro. Yama komaha me fawi ya yama kome watarihi naboneke me ni ya. Yama kome me awaha me mese ya me mani me kakibari ya me amosam-aboneke".

Sesowi tokomisehimatamonaka neme ya.

19 E ka Hiti Sesowi Kirisito hiyari fawa ne ya Teoso hekimisamematamonaka neme ya. Tokome itarimatamonaka Teoso ka kanihina wani ka ya.
20 Me tokehemetemoneke yama nafi ya, Teoso ati me kaminabone mati. E ka Hiti ati ehene yama me namohemetemoneke fotaharo, he ati me kamina mati. Yama me awaha yama me hikamina me watohemetemoneke, keye ama-raro.

Teoso Ka Yama Hani

Jamamadí: Teoso Ka Yama Hani (New Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Jamamadí)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
736b79e6-3611-53c1-a5f7-490d67da3c50